

Bakalářská práce

Profesní organizace v kontextu se zdravotnickým záchranářstvím

Studijní program:

B5345 Specializace ve zdravotnictví

Studijní obor:

Zdravotnický záchranář

Autor práce:

Barbora Myšáková

Vedoucí práce:

Mgr. Petra Pažoutová, DiS.

Fakulta zdravotnických studií

Liberec 2022

Zadání bakalářské práce

Profesní organizace v kontextu se zdravotnickým záchranářstvím

<i>Jméno a příjmení:</i>	Barbora Myšáková
<i>Osobní číslo:</i>	D19000082
<i>Studijní program:</i>	B5345 Specializace ve zdravotnictví
<i>Studijní obor:</i>	Zdravotnický záchranář
<i>Zadávací katedra:</i>	Fakulta zdravotnických studií
<i>Akademický rok:</i>	2021/2022

Zásady pro vypracování:

Cíle práce:

1. Popsat profesní organizace v kontextu se zdravotnickým záchranářstvím na území České republiky.
2. Popsat profesní organizace v kontextu se zdravotnickým záchranářstvím mimo Českou republiku.

Teoretická východiska (včetně výstupu z kvalifikační práce):

Profesní organizace zdravotnických záchranářů jsou sdružení, která seskupují odborníky s různým stupněm vzdělání v daném oboru. Takové organizace se opírají o kompetence odborníků, mají vzdělávací a také publikační funkci. Informují veřejnost o aktualitách, které se v jejich odvětví odehrávají. Často se označují jako komory. Výstupem bakalářské práce bude vytvoření studijní opory do předmětu Teorie ošetřovatelství (studijní obor Zdravotnický záchranář).

Výzkumné předpoklady: -

Metoda: teoretická práce

Technika: review a syntéza

Místo a čas realizace výzkumu:

Místo: vybraná fakulta zdravotnických studií uskutečňující studijní program zdravotnický záchranář

Čas: srpen 2021 – březen 2022

Vzorek:

Jako výzkumný vzorek poslouží relevantní literatura.

Rozsah práce:

Rozsah bakalářské práce činí 50 – 70 stran (1/3 teoretická část, 2/3 výzkumná část).

Forma zpracování kvalifikační práce:

Tištěná a elektronická.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce: tištěná/elektronická
Jazyk práce: Čeština

Seznam odborné literatury:

- ČESKÁ RESUSCITAČNÍ RADA. 2020. Členství – Česká resuscitační rada. ČESKÁ RESUSCITAČNÍ RADA. *Členství – Česká resuscitační rada* [online]. Česká resuscitační rada, [cit. 2021-02-17]. Dostupné z: <https://www.resuscitace.cz/clenstvi>
- ČESKÁ RESUSCITAČNÍ RADA. 2020. Hlavní cíle – Česká resuscitační rada. ČESKÁ RESUSCITAČNÍ RADA. *Hlavní strana – Česká resuscitační rada* [online]. Česká resuscitační rada, [cit. 2021-01-11]. Dostupné z: <https://www.resuscitace.cz/ceska-resuscitacni-rada/hlavni-cile>
- ČESKÁ SPOLEČNOST ANESTEZIOLOGIE RESUSCITACE A INTENZIVNÍ MEDICÍNY. 2020. Kdo jsme – ČSARIM. ČESKÁ SPOLEČNOST ANESTEZIOLOGIE RESUSCITACE A INTENZIVNÍ MEDICÍNY. *ČSARIM* [online]. Česká společnost anesteziologie resuscitace a intenzivní medicíny, [cit. 2021-01-11]. Dostupné z: <https://www.csarim.cz/kdo-jsme>
- ČESKO. Zákon č. 96 ze dne 4. února 2004 o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, Částka 30, s. 1452-1479. ISSN 1211-1244.
- KOMORA ZÁCHRANÁŘŮ. 2020a. Cíle a vize – Komora záchranářů. KOMORA ZÁCHRANÁŘŮ. *Komora záchranářů* [online]. Praha: Komora záchranářů, [cit. 2021-01-11]. Dostupné z: <https://www.komorazachranaru.cz/cile-a-vize>
- KOMORA ZÁCHRANÁŘŮ. 2020b. Historie komory – Komora záchranářů. KOMORA ZÁCHRANÁŘŮ. *Komora záchranářů* [online]. Praha: Komora záchranářů, aktualiz. 2020-08-03, [cit. 2021-01-11]. Dostupné z: <https://www.komorazachranaru.cz/historie-komory>
- PLEVOVÁ, Ilona et al. 2018. *Ošetřovatelství I*. 2. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0888-6.
- PODRAZILOVÁ, Petra et al. 2016. *Teorie ošetřovatelství: (skripta pro bakalářské studijní obory)*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7494-297-6.
- PROFESNÍ A ODBOROVÁ UNIE ZDRAVOTNICKÝCH PRACOVNÍKŮ. O POUZP – Profesní a odborová unie zdravotnických pracovníků z.s. PROFESNÍ A ODBOROVÁ UNIE ZDRAVOTNICKÝCH PRACOVNÍKŮ. *Profesní a odborová unie zdravotnických pracovníků z.s.* [online]. Brno: Profesní a odborová unie zdravotnických pracovníků, [cit. 2021-01-11]. Dostupné z: http://pouzp.cz/page_id=63
- VLK, Radomír a Vladimír JARUŠEK. 2020. Zdravotnický záchranář pro urgentní medicínu v praxi. *Florence*. **16**(3-4), 14-16. ISSN 1801-464X.
- WORLD HEALTH ORGANIZATION. 2021. What we do. WORLD HEALTH ORGANIZATION. *WHO | World health organization* [online]. Geneva: World Health Organization, [cit. 2021-01-11]. Dostupné z: <https://www.who.int/about/what-we-do>

Vedoucí práce: Mgr. Petra Pažoutová, DiS.
Fakulta zdravotnických studií

Datum zadání práce: 30. listopadu 2021
Předpokládaný termín odevzdání: 29. července 2022

L.S.

prof. MUDr. Karel Cvachovec, CSc.,
MBA
děkan

V Liberci dne 31. ledna 2022

Rozhodnutí o žádosti studenta
Žádost o ponechání tématu a prodloužení
odevzdání BP

Jméno a příjmení: **Barbora Myšáková**
Osobní číslo: **D19000082**
Datum podání žádosti **28.07.2022**

Rozhodnutí děkana ze dne 29.07.2022 :

VYHOVĚL

Odůvodnění

Poučení

Rozhodnutí nemá odvolání.

Rozhodnutí rektora ze dne

NEUVEDENO

Odůvodnění:

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Poděkování

Chtěla bych moc poděkovat Mgr. Petře Pažoutové, DiS. za cenné rady, trpělivost a ochotu kdykoliv pomoci během psaní mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za podporu, kterou mi během psaní práce poskytovali.

Anotace v českém jazyce

Jméno a příjmení autora: Barbora Myšáková

Instituce: Technická univerzita v Liberci, Fakulta zdravotnických studií

Název práce: Profesionální organizace v kontextu se zdravotnickým záchranným

Vedoucí práce: Mgr. Petra Pažoutová, DiS.

Počet stran: 70

Počet příloh: 2

Rok obhajoby: 2023

Anotace: Tato bakalářská práce se věnuje problematice profesních organizací zdravotnických záchranářů. Jedná se o teoretickou práci, cílem které je popsat profesní organizace v kontextu se zdravotnickým záchranným v České republice a mimo ni. Práce se opírá i o historii oboru, za zrodem kterého profesní organizace stály. V závěru práce se nachází příloha, která shrnuje všechny popsané organizace. Výstupem bakalářské práce je studijní opora do předmětu Teorie ošetrovatelství.

Klíčová slova: zdravotnický záchranář, zdravotnická záchranná služba, historie, profesní organizace, profesní organizace zdravotnických záchranářů, systém zdravotní péče

Anotace v anglickém jazyce

Annotation

Name and surname: Barbora Myšáková

Institution: Technical University of Liberec, Faculty of Health Studies

Title: Paramedic's professional organisations

Supervisor: Mgr. Petra Pažoutová, DiS.

Pages: 70

Appendix: 2

Year: 2023

Annotation: This Bachelor thesis's theme are paramedic's professional organisations. The thesis is theoretical, and it describes paramedic's professional organisations in the Czech Republic and abroad. The thesis describes history of paramedics because it is important for professional organisations. In the end of the thesis there is an attachment. In this attachment there are named all organisations. The come out of the thesis is the script for the subject Theory of Nursing.

Keywords: paramedic, ambulance, history, professional organisations, professional organisations of paramedics, health care system

Obsah

Obsah	10
Seznam použitých zkratk	13
1 Úvod	16
2 Cíle práce a metodika výzkumu	17
2.1 Cíle práce	17
2.2 Metodika výzkumu.....	17
3 Profesionální organizace zdravotnických záchranářů	18
3.1 Definice zdravotnické záchranné služby.....	18
3.2 Zdravotnický záchranář.....	18
3.3 Zdravotnický záchranář pro urgentní medicínu	18
3.4 Systém fungování zdravotnické záchranné služby v České republice..	19
3.5 Historie zdravotnické záchranné služby.....	21
3.5.1 Počátky ošetrovatelství ve světě.....	21
3.5.2 18. a 19. století u nás i ve světě.....	21
3.5.3 Vznik Mezinárodního a Českého Červeného kříže.....	22
3.5.4 Novodobá historie	24
3.6 Funkce profesionálních organizací	25
4 Profesionální organizace v kontextu se zdravotnickým záchranářstvím v České republice	26
4.1 Asociace zdravotnických záchranných služeb České republiky	26
4.1.1 Nadace na pomoc záchranářům.....	27
4.1.2 Aplikace Záchranka.....	28
4.1.3 Systém psychosociální intervenční podpory	28

4.2	Komora záchranářů zdravotnických záchranných služeb České republiky	29
4.2.1	Etický kodex zdravotnického záchranáře.....	30
4.2.2	Vzdělávání.....	30
4.2.3	Zlatý záchranářský kříž	31
4.3	Česká resuscitační rada	31
4.3.1	Doporučené postupy	32
4.3.2	System automatických externích defibrilátorů.....	33
4.4	Česká společnost anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny	33
4.5	Profesní a odborová unie zdravotnických pracovníků	34
4.6	Profesní organizace úzce související.....	35
4.6.1	Česká asociace sester.....	35
4.6.2	Horská služba České republiky	37
5	Profesní organizace v kontextu se zdravotnickým záchranářstvím mimo Českou republiku	40
5.1	Slovensko	41
5.1.1	System zdravotní péče.....	41
5.1.2	Slovenská komora zdravotnických záchranářů	42
5.1.3	Asociace zdravotnické záchranné služby	43
5.2	Spojené království Velké Británie a Severního Irska	45
5.2.1	System zdravotní péče.....	45
5.2.2	Záchranářský personál ve Spojeném království.....	46
5.2.3	Rada zdravotnických povolání	47
5.2.4	College of Paramedics.....	48
5.2.5	Air Ambulances UK.....	48
5.2.6	Resuscitation Council UK.....	48
5.3	Mezinárodní profesní organizace.....	49

5.3.1	European Resuscitation Council	49
5.3.2	World Health Organization	50
5.3.3	International Council of Nurses	50
6	Shrnutí profesních organizací.....	51
7	Diskuze	52
8	Návrh doporučení pro praxi.....	56
9	Závěr.....	57
	Seznam použité literatury.....	58
	Seznam příloh	70

Seznam použitých zkratk

AED	automatický externí defibrilátor
aj.	a jiné
atd.	a tak dále
AZZS	Asociace zdravotnických záchranných služeb
č.	číslo
ČAS	Česká asociace sester
ČR	Česká republika
ČRR	Česká resuscitační rada
ČSARIM	Česká společnost anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny
ČSČK	Československý Červený kříž
ECA	Emergency care assistant
EMT	Emergency medical technician
ERC	Evropská resuscitační rada
ERs	Emergency responders
HCPC	Health Care Professions Council
HS	Horská služba
ICN	International Council of Nurses
IZS	integrovaný záchranný systém
KPR	kardiopulmonální resuscitace
KZ ZZS	Komora záchranářů zdravotnických záchranných služeb

LSPP	lékařská služba první pomoci
LZS	letecká záchranná služba
MIJ	mobilní intenzivní jednotka
min	minuta
MUDr.	doktor medicíny
MZ ČR	Ministerstvo zdravotnictví České republiky
např.	například
NCO NZO	Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů
NHS	National Health Service
o.p.s.	obecně prospěšná společnost
POUZZP	Profesní a odborová unie zdravotnických pracovníků
RCUK	Resuscitation Council UK
RLP	rychlá lékařská pomoc
RV	Rendez-vous systém
RZP	rychlá zdravotnická pomoc
Sb.	Sbírka
SPIS	Systém psychosociální intervenční služby
SKZZ	Slovenská komora zdravotnických záchranářů
tzv.	takzvaně
UK	United Kingdom, Spojené království
USA	Spojené státy americké
VZZS	vrtníková záchranná zdravotní služba

WHO	World Health Organization
z. s.	zapsaný spolek
ZZS	zdravotnická záchranná služba
ZZUM	zdravotnický záchranář pro urgentní medicínu

1 Úvod

Ošetrovatelství, ze kterého se postupem času vyčlenil obor zdravotnický záchranář, má dlouhou historii. Pojí se se vznikem válečných konfliktů mezi lidmi, kdy se první, tehdy ještě neproškolení jedinci, starali o raněné. Počet lidí, který se o raněné staral, se postupem času zvyšoval. Začaly vznikat první skupiny, které postupem času stály za zrodem profesních organizací zdravotnických pracovníků ve formě, v jaké je známe dnes. Profesní organizace vznikaly a vznikají také proto, že pomáhají usměrňovat a korigovat činnost svých členů.

Cílem této teoretické bakalářské práce je popsat profesní organizace zdravotnických záchranářů v České republice a v zahraničí. Popsat čím se jednotlivé organizace zabývají, čím se liší a jaký přínos mají pro záchranářství v praxi. Nelze také opomenout historii jednotlivých organizací a také celého oboru zdravotnický záchranář, protože je s profesními organizacemi úzce spjata. Někteří vedoucí pracovníci profesních organizací jsou velmi důležitými vedoucími pracovníky ve svém oboru a znamenají obrovský přínos pro přednemocniční neodkladnou péči u nás.

Profesní organizace nemají pouze zdravotničtí záchranáři, ale většina zdravotnických oborů. Profese všeobecné sestry a zdravotnického záchranáře se úzce prolíná, proto jsou v této bakalářské práci uvedené i některé sesterské profesní organizace. Jako zdroje informací byly použity především internetové stránky profesních organizací, kde se nacházejí nejaktuálnější informace o nich, a dále pak internetová databáze článků Medvik.cz.

2 Cíle práce a metodika výzkumu

2.1 Cíle práce

1. Popsat profesní organizace v kontextu se zdravotnickým záchranářstvím na území České republiky.
2. Popsat profesní organizace v kontextu se zdravotnickým záchranářstvím mimo Českou republiku.

2.2 Metodika výzkumu

Jedná se o teoretickou práci, ve které byla použita metoda review a syntézy. Práce byla vypracována v období od března 2022 do listopadu 2022. K výzkumu byly použity relevantní zdroje literatury, tištěné i elektronické, popisující profesní organizace zdravotnických záchranářů v České republice i mimo ni. Analýzou relevantní literatury vznikl výčet funkcí těchto organizací. Dále byly použity především oficiální internetové stránky organizací zdravotnické záchranné služby v České republice i mimo ni. V rámci popisu profesních organizací mimo Českou republiku byly použity relevantní zdroje v anglickém a slovenském jazyce. Byla také použita rešerše zdrojů vypracovaná Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci a internetová databáze článku Medvik.cz.

3 Profesionální organizace zdravotnických záchranářů

3.1 Definice zdravotnické záchranné služby

Zdravotnickou záchrannou službou se rozumí zdravotní služba, která je určena k poskytování přednemocniční neodkladné péče v případě vzniku náhlého závažného ohrožení zdraví nebo přímého ohrožení života. Činnost záchranné služby je upravena zákonem o zdravotních službách. Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, upravuje i spolupráci záchranných služeb se zdravotnickými zařízeními, věnuje se tísňové komunikaci, lince 155, postupu složek integrovaného záchranného systému při vzniku mimořádných událostí, přepravě tkání a orgánů aj. (1).

3.2 Zdravotnický záchranář

Zdravotnickým záchranářem se rozumí každý, kdo podle zákona č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních, získal kvalifikaci k výkonu tohoto nelékařského zdravotnického povolání. Odbornou způsobilost k výkonu tohoto povolání lze dnes získat pouze absolvováním tříletého akreditovaného studijního oboru na vysoké škole. Zdravotnický záchranář může poskytovat přednemocniční neodkladnou péči, v rámci vymezených kompetencí, dále pak poskytovat intenzivní péči u lůžka a na urgentním příjmu. Takovou péči může zdravotnický záchranář poskytovat bez odborného dohledu až po jednom roce praxe u lůžka nebo na urgentním příjmu. Tato podmínka neplatí, pokud zdravotnický pracovník pracoval jako řidič zdravotnické záchranné služby alespoň polovinu pracovní doby nejméně pět let v posledních sedmi letech praxe (2).

3.3 Zdravotnický záchranář pro urgentní medicínu (ZZUM)

Zdravotnický záchranář pro urgentní medicínu neboli „superzáchranář“. Jedná se o formu specializačního vzdělávání, která si našla v České republice místo až v posledních letech. Obor se jmenuje Zdravotnický záchranář pro urgentní medicínu. V roce 2015 chybělo v České republice na záchranných službách přibližně 400 lékařů. Vzhledem k nastavení systému, který vzdělává lékaře, bylo nutné vytvořit obor, který by zvyšoval nebo alespoň udržel kvalitu poskytované přednemocniční neodkladné péče

a zároveň ulehčil lékařům. Proto byl vytvořen tento specializační obor (3). Základní kámen tohoto oboru, nebo spíše zaměření, položilo vedení zdravotnické záchranné služby v hlavním městě, kde tento kurz vznikl. Po roce fungování tohoto specializačního kurzu vyjeli „superzáchranáři“ k přibližně 3 000 zásahů a ulehčili tak práci lékařům (4).

Největším rozdílem od „klasického“ záchranáře, tedy záchranáře bez odborné specializace, je množství kompetencí. ZZUM má kompetencí více – může provádět defibrilaci srdce při resuscitaci, má širší spektrum léků, které může podat bez konzultace s lékařem, může zajišťovat dýchací cesty endotracheální intubací u pacienta staršího 10 let aj. Další využitím ZZUM je při řešení mimořádných událostí s vyšším počtem raněných, na které se kurz zakončený atestační zkouškou podrobněji zaměřuje (2).

3.4 Systém fungování zdravotnické záchranné služby v České republice

V České republice funguje zdravotnická záchranná služba jako příspěvková organizace. Příspěvky dostávají jednotlivé krajské záchranné služby od státu, zdravotních pojišťoven a krajů. Jejich zřizovatelem je kraj. Činnost ZZS je upravena podle zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě (5). V tomto zákoně jsou zahrnuty jak práva a povinnosti poskytovatelů zdravotnických záchranných služeb, tak i zdravotnických zařízení, která se podílejí na poskytování přednemocniční neodkladné péče. Zákon upravuje také situace, které mohou nastat při řešení mimořádných událostí typu hromadného neštěstí atd. (6). V naší republice je systém záchranných služeb velmi dobře rozpracován a plní tak nezastupitelnou úlohu při poskytování neodkladné přednemocniční péče. Všechny záchranné služby po celé republice vyjedou v průměru každých 30 vteřin. Lékaři mnohokrát plní povinnosti praktických lékařů, krajských koronerů či velmi často lékařů na protialkoholních léčebnách (5).

Hlavním úkolem zdravotnické záchranné služby je poskytování přednemocniční neodkladné péče. Jedná se o péči primární, při jejímž poskytování přichází pacient do prvního kontaktu se zdravotnictvím. V návaznosti na to jsou po celé republice zřízena zařízení, která slouží pacientům k dalšímu ošetření (urgentní příjmy, spádové interní ambulance atd.) (7). Podle zákona o zdravotnické záchranné službě č. 374/2011 Sb. hraje významnou roli v celém systému i Ministerstvo zdravotnictví, které vydává tzv. plán plošného pokrytí. Tento plán rozmisťuje a zřizuje výjezdové základny ZZS po celé

republiky tak, aby byla splněna zákonná povinnost dojezdového času do 20 min od přijetí tísňové výzvy (1).

Na zdravotnickou záchrannou službu jsou kladeny obrovské nároky týkající se organizační struktury a personálního zajištění. Počet zdravotnických záchranářů, lékařů zdravotnické záchranné služby i obsazenosti jednotlivých operačních středisek je ze zákona pevně daný. Přesně definované je i vybavení jednotlivých vozů záchranné služby, i když se může mezi jednotlivými kraji lišit. To vše je upraveno vyhláškou č. 92/2012 Sb., o požadavcích na minimální věcné a technické vybavení zdravotnických zařízení (5).

Zdravotnická záchranná služba je jednou ze součástí integrovaného záchranného systému, jehož funkci upravuje zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. Hovoří se v něm o záchranné službě jako o službě, která má zajišťovat denní fungování a pomoc pacientům (5). Při čemž je zdravotnická záchranná služba jedinou zdravotní službou, u které neplatí pacientova svobodná volba při výběru cílového zařízení, ve kterém bude ošetřen, nebo lékaře, kterým bude ošetřen. Využívají se tzv. spádová zařízení, což jsou zařízení, která umí poskytnout potřebnou péči pacientovi a zároveň jsou pro dojezd záchranné služby nejbližší (7). Se zapojením ZZS do integrovaného záchranného systému souvisí vznik mimořádných událostí. Jedná se o takové události, při kterých vzniká ohrožení více osob a je nutná spolupráce jednotlivých složek IZS (5). V roce 2003 u nás vznikl stávající systém fungování ZZS, který zastřešuje Asociace zdravotnických záchranných služeb České republiky. Jednotný systém zajišťuje Ministerstvo zdravotnictví České republiky. Stěžejními body systému jsou výjezdové základny, jejichž rozmístění musí být v zákonem dané dojezdové dostupnosti 20 min. Na výjezdových základnách slouží výjezdové skupiny, které se dělí na tři kategorie:

- Rendez-vous systém (RV), většinou se jedná o osobní automobil, jehož posádkou je zdravotnický záchranář a lékař,
- rychlá lékařská pomoc (RLP), která se skládá z řidiče, záchranáře a lékaře,
- rychlá zdravotnická pomoc (RZP), řidič a záchranář, případně řidič-záchranář a zdravotnický záchranář, kterým patří většina výjezdů v České republice,

- letecká záchranná služba (LZS) ve složení lékař, záchranář a pilot (7).

3.5 Historie zdravotnické záchranné služby

Profesní organizace stály za zrodem zdravotnické záchranné služby na našem území i ve světě a celá historie se o ně opírá.

3.5.1 Počátky ošetrovatelství ve světě

Vznik zdravotní péče se pojí se začátkem bojů mezi lidmi. O takové péči se píše již v Novém zákoně. Velkým mezníkem byl středověk, kdy maltézští rytíři odnášeli své zraněné členy z boje a dali tak vzniknout řádu Maltézských rytířů. V 15. století byla v tomto ohledu velmi vyspělá španělská armáda, kde vojáci však poskytovali pomoc až po skončení bojů. V 18. století tomu nebylo jinak, a proto stojí válečné konflikty za zrodem zdravotnických oborů (8). Nebylo tomu jinak ani u Florence Nightingalové, zakladatelky ošetrovatelství, které známe dnes. Florence Nightingalová se narodila do dobře postavené anglické rodiny v roce 1820. Její otec byl dobře vzdělaný, a tak se snažil dát dobré vzdělání i své dceři. Florence se naučila mnoha jazykům, ale její velmi dobře vyvinuté sociální citění ji vedlo k ošetrovatelství, které bylo v její době považováno za méněcenný obor. Během cestování po Evropě navštívila mnoho nemocnic a lazaretů, kde si všimla pracovních podmínek sester. Také zde uplatnila zálibu v lékařské statistice, kterou později využila při psaní svých knih. V roce 1853 vypukla Krymská válka, kam Florence se svými kamarádkami odcestovala. Nejprve jako žena mezi vojáky příliš nezapadla. To se však vzápětí změnilo. Zlepšením podmínek dokázala snížit úmrtnost vojáků z 60 % na 2 %. Přezdívá se jí „dáma s lucernou“, protože si ji takto vojáci pamatovali z nočních obchůzek (9).

3.5.2 18. a 19. století u nás i ve světě

Francouzský chirurg Jean Dominique Larrey, který žil na přelomu 18. a 19. století, je považován za historického průkopníka oboru urgentní medicíny. Vojáci byli převáženi takzvanou létající ambulancí do nejbližších lazaretů. Prorazil si myšlenku, že voják prvotně ošetřený na místě má daleko větší šanci na přežití než ten, který je ošetřen až následně v nemocnici. Zavedl do praxe první nosítka, prvotní ošetření ran sterilním obvazem nebo krytím a také se věnoval problematice masivního krvácení. Právě

při řešení zástavy krvácení Larrey navrhl rychlý transport postiženého sanitním vozem taženým mulou. Také zavedl mobilní lazaret. Význam Larreyho pro válečnou polní medicínu je opravdu značný a doba bývá rozdělována na období před ním a po něm (8). Samotný obor urgentní medicíny je velmi mladý, v Evropě se udávají 80. léta 20. století. V USA v 70. letech, společně se vznikem prvních doporučených postupů pro neodkladnou resuscitaci a s vlivem měnící se společnosti, vznikla urgentní medicína a primární péče (10). V této době došlo ke zlomu a profesionální záchranář se jako obor dostal mezi kvalifikované zdravotnické obory (8).

Adalbert Vincent Zarda, český doktor lékařství a filozofie, založil v roce 1798 první organizaci, která poskytovala první pomoc. Tento, lépe řečeno spolek, dostal název Humanitní společnost pro záchranu zdánlivě mrtvých a v náhlém nebezpečí smrti se ocitnuvších. 8. prosince roku 1857 vznikl Pražský dobrovolný sbor ochranný, jehož členové byli i 3 lékaři (8). Většinu členů Pražského dobrovolného sboru ochranného tvořilo hasičstvo, jehož cílem bylo poskytovat pomoc co nejrychleji tak, aby bylo zamezeno vzniku škod na lidském zdraví i majetku, a to bez ohledu na jakékoliv předsudky. Hasičstvo mělo po celých Čechách vytvořenou hustou síť dobrovolných sborů, které se mohly poskytováním pomoci zabývat (11). Vznik Pražského dobrovolného sboru ochranného, za jehož zrodem stál baron Paumann, dal vzniknout nejstarší záchrané službě ve střední Evropě. Zezačátku byl financován pouze z darů a dobrovolných příspěvků, později Zemským výborem a Českou spořitelnou. Dobrovolníci používali vozíky – dvoukoláky, nosítka a v roce 1910 začal dobrovolníkům pomáhat první vůz značky Laurin a Klement. Na základě organizační struktury a činnosti tohoto spolku začaly vznikat podobné organizace po celých Čechách. Později se do poskytování první pomoci zapojil i Československý Červený kříž (8).

3.5.3 Vznik Mezinárodního a Českého Červeného kříže

Na začátek je vhodné zmínit, že Červený kříž není jen organizace, ale je to především hnutí, které si klade za cíl starat se o osoby, které z jakéhokoliv důvodu potřebují pomoc, zcela bez předsudků a bez ohledu na stranu, na které bojují (12).

Za prvního zakladatele Červeného kříže se považuje Henri Dunat, původem švýcarský spisovatel, který se stal pozorovatelem bitvy u Solferina ve válce o italská území. Tvrdé boje ve válce mezi sebou sváděli Francouzi a Rakušané. Dunat nejprve

pozoroval a později i v bitvě pomáhal. Nelíbilo se mu, jak zranění vojáci nedůstojně umírali a to, jaká ošetrovatelská péče jim byla poskytována. Vše, co viděl, sepsal v knize *Vzpomínky na Solferino*. Henri Dunat byl společně se dvěma lékaři, právníkem a vojákem, členem tzv. Výboru pěti. Jednalo se o zakládající skupinu Mezinárodního výboru Červeného kříže. Vzhledem k tomu, že členové výboru byli ze všech možných oborů, byla jejich spolupráce vyvážená. Mezinárodní výbor Červeného kříže rozhodl, že by bylo dobré tuto osvětu šířit dál do společnosti. Uspořádali proto konferenci, která měla dál šířit myšlenky Henriho Dunata o nelidském zacházení s raněnými. Konference se uskutečnila v Ženevě dne 26. až 29. října roku 1863. Zúčastnili se jí zástupci ze všech evropských států, z nichž je 16 považováno za zakladatelské státy Červeného kříže. Dohodli se, že budou po celé Evropě vzdělávat a cvičit zdravotníky a ošetřovatele, aby v případě mírového stavu i válečného konfliktu nemuseli ranění zažívat to, co zažívali ranění v bitvě u Solferina. Stanovili si oficiální znak – červený kříž na bílém poli, který jim zajišťoval nedotknutelnost a to, že nebudou v případě válečného konfliktu ohroženi. Prvním uplatněním takto nově vzniklé organizace byla prusko-rakouská válka (13). V roce 1866 došlo k bitvě u Hradce Králové, která stála za zrodem Červeného kříže na našem území (11).

V roce 1867 vznikla pobočka Červeného kříže i v Rakousko-Uhersku. Rakouská společnost Červeného kříže zastřešovala spolky v Čechách. Nejvýznamnějším byl *Vlastenecký pomocný spolek pro Království české*, jehož členy byli hasiči. Dobrovolní hasiči tak v této organizaci tvořili, hned po Sokolu, druhou největší společenskou skupinu. Poskytovali první pomoc na místě požáru nebo co nejrychlejší transport zraněného za lékařem nebo do nemocnice (11). MUDr. Bedřich Welz v roce 1912 založil koncept záchranné služby, kdy učil členy hasičstva první pomoci. Členy Sdružení samaritánské záchranné služby byli dobrovolní hasiči. Později sloužili na stanicích, které sloužily jako ošetrovny s lůžky nebo jako sklady zdravotnického materiálu (12).

Do dalšího vývoje událostí zasáhla 1. světová válka (11). I během ní zajišťoval funkci Červeného kříže na našem území *Vlastenecký pomocný spolek pro Království české* a později i spolek pro Moravu. Když skončila světová válka, vznikla První republika a Rakouská společnost Červeného kříže zanikla. Česká společnost byla však přesvědčená, že se musí pokračovat v činnostech, protože poválečný stav republiky si tyto intervence vyžadoval. Lidé byli zbídačeni válkou. Majetek, který vlastnila

Rakouská společnost Červeného kříže, připadl státu. Myšlenka, že by se pokračovalo v činnosti původní organizace, nepřipadala v úvahu, a proto měla vzniknout nová samostatná organizace. Alice Masaryková, dcera tehdejšího prvorepublikového prezidenta, mající zkušenosti ze zdravotní i sociální sféry, 1. února 1919 navrhla založení Českého Červeného kříže. Za cíl této společnosti ukládala především boj s onemocněním a prevenci tuberkulózy a boj proti malnutrici obyvatel. Prezident Tomáš Garrigue Masaryk v oficiálním dopise návrh schválil a 1. prosince 1919 se Český Červený kříž stal součástí Mezinárodního Červeného kříže. Předsedkyní byla až do roku 1938 Alice Masaryková (14).

Meziválečná léta byla léta rozvoje Československého Červeného kříže. Jeho činnost se opírala o pomoc válkou zasažených území, dokonce i těch v zahraničí, o výchovu nových ošetřovatelek a zdravotnic, o založení Automobilní záchranné služby (sít' zdravotnické záchranné služby byla to, co v naší republice chybělo) a například i výuku veřejnosti v první pomoci (12).

Československý Červený kříž se vznikem Protektorátu Čechy a Morava nemusel přerušit svou činnost. Musel si však změnit název na Červený kříž v Čechách a na Moravě. Co s Červeným křížem bude, nebylo vůbec jasné. Nastala první vlna zatýkání, kdy byl zatčen tehdejší předseda MUDr. Vladimír Hearing a další vrchní představitelé. 5. srpna 1940 byl Červený kříž na území Protektorátu zrušen. Ihned po skončení druhé světové války byly evidovány snahy o znovuoobnovení spolku (12). V 50. letech se Československý Červený kříž od poskytování přednemocniční péče distancoval a odevzdal všechno své vybavení nově vznikajícím záchranným službám (8).

3.5.4 Novodobá historie

Na začátku 50. let 20. století se sjednotily všechny vzniklé záchranné služby, pokud je lze tak nazývat, pod okresní a krajské. Primární péči dostaly do rukou ve městech nemocnice a na vesnicích praktičtí lékaři. Když se jednalo o situaci, kdy měl praktický lékař po službě, starala se o poskytování přednemocniční neodkladné péče nově vzniklá služba lékařské rychlé pomoci (LSPP) (8).

I když první sbor záchranné pomoci vznikl v Praze už v roce 1857, znamenala až 70. léta 20. století zásadní průlom v historii záchranné služby u nás (7). Dnešní síť

zdravotnických záchranných služeb vznikala od roku 1974. Nejdříve zde pracovali řidiči vozidla, sestra a lékař. Mezi nejstarší zdravotnické záchranné služby patří Plzeň, Příbram, Klatovy a třeba Pardubice (8). V témže roce vznikla i tísňová linka 155společně s linkou 150 a 158. V 80. a 90. letech 20. století vznikaly stanice záchranné služby při nemocnicích a okresech. Se vznikem nového uspořádání krajů, 1. ledna 2000, přesunuly tyto záchranné služby svoji působnost pod kraje. Dodnes jsou záchranné služby příspěvkové organizace a z části jsou financovány kraji. Společně se vznikem krajských záchranných služeb vzniklo v každém kraji krajské zdravotnické operační středisko, které se stalo centrem příjmu hovorů z linky 155 (7).

Postupem času se vybuďoval velmi úspěšný a systematický model zdravotnické záchranné služby, který přetrvává i teď. Díky rozmístění výjezdových základen se zkracují dojezdové časy a pacienti se dostávají do prvního kontaktu s pomocí velmi brzy. Jedná se o model totožný s ostatními státy ve střední Evropě. Další vývoj bude možná takový, že budou postupem času nahrazovány všechny posádky s lékařem těmi s nelékařskými zdravotnickými pracovníky. Tento systém je zaveden do praxe například ve Velké Británii nebo v USA (8).

3.6 Funkce profesních organizací

Vzdělávací funkci plní mimo jiné i profesní organizace. Vzdelávání zdravotnických záchranářů lze dělit na tři skupiny – kvalifikační, celoživotní a specializační. Kvalifikačním vzdeláváním rozumíme takové vzdelávání, které je nutné k výkonu povolání zdravotnického záchranáře podle zákona č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních. V České republice se aktuálně jedná pouze o studium na vysoké škole. Mezi formy specializačního vzdelávání patří studium oboru, který je zakončen atestační zkouškou. Jde o formu celoživotního vzdelávání a vystudovaní záchranáři mohou prohlubovat své znalosti v oborech jako je Urgentní medicína nebo Zdravotnický záchranář pro urgentní medicínu. Délka těchto studijních programů se pohybuje v řádech měsíců. Zdravotníci mají povinnost se celoživotně vzdelávat, protože zdravotnictví je obor, kde dochází k neustálému pokroku (15).

Profesní organizace všeobecných sester, zdravotnických záchranářů i ostatních nelékařských zdravotnických pracovníků mají mnoho společných znaků. Profesní organizace nelékařských zdravotnických pracovníků (například i porodních asistentek,

radiologických asistentů, dentálních hygienistek atd.) vznikají a vznikaly u nás i v zahraničí (15). Funkce profesních organizací lze rozdělit na tři hlavní skupiny – funkce sdružovací, vzdělávací a socializační. Hájí nejen zájmy svých členů, ale i ostatních lidí z oboru, zvyšují kvalitu poskytované péče a zároveň její kvalitu kontrolují, zastupují obor ve správní problematice, dokonce i v případě soudních sporů. Vytváří doporučené postupy, pořádají vzdělávací akce pro své členy (16). Nevzdělávají se pouze zdravotníci, ale také široká veřejnost. Děje se tak prostřednictvím různých akcí, světových dnů a kampaní, které organizace pořádají (15). Dále pak poskytují poradenskou činnost pro studenty a absolventy vysokoškolských oborů, pomáhají absolventům s jejich dalším uplatněním (16). Profesní organizace hrají svou roli také v tvorbě nových zákonů a legislativních norem a zabývají se i systémem poskytování zdravotní péče (17). Další velmi důležitou funkcí profesních organizací je funkce socializační. Organizace umožňují zdravotnickým záchranářům poznat kolegy napříč celou republikou, což je pro jejich mezikrajské spolupráce důležité (15).

4 Profesionální organizace v kontextu se zdravotnickým záchranářstvím v České republice

Následující kapitolu podrobněji věnujeme nejvýznamnějším profesním organizacím v naší republice.

4.1 Asociace zdravotnických záchranných služeb České republiky (AZSS ČR)

Asociace zdravotnických záchranných služeb České republiky je organizace, která je spíše správního charakteru. Zastupuje a spojuje všechny zdravotnické záchranné služby v České republice, které pod ni spadají (18).

Jedná se o asociaci, organizaci, která má sídlo v Českých Budějovicích. Její členové jsou právnické osoby – poskytovatelé zdravotnické záchranné služby. Orgány asociace jsou členská schůze, výkonná rada a prezident. Členská schůze je nejvýznamnějším orgánem. Koná se minimálně jednou ročně na příkaz prezidenta nebo v případě, přeje-li si to více než 5 členů. Členy jsou zástupci, ředitelé, krajských záchranných služeb. Prezident má především právo jednat ve jménu společnosti. Výkonná rada realizuje vše, co je dané členskou schůzí (19).

Hlavní cíle Asociace:

- kontrola postavení zdravotnické záchranné služby v systému zdravotní péče,
- rozvoj postavení ZZS a celého IZS,
- jednání s Ministerstvem zdravotnictví a zdravotními pojišťovnami,
- slučování a vytváření doporučených postupů pro poskytování zdravotní péče,
- zastupování svých členů v právních záležitostech,
- koordinování mediálních záležitostí týkajících se záchranné služby (19).

Kromě dosahování výše zmíněných cílů, jako je zvyšování prestiže zdravotnické záchranné služby v České republice, patří do spektra činností i jednání o aktualitách, které se záchranné služby dotýkají. V dubnu roku 2022 se členská schůze zaobírala například budoucností a rokem 2023, lepším pokrytím Karlovarského kraje leteckou záchrannou službou, zlepšením mezistátní spolupráce v přednemocniční neodkladné péči, paliativní péči, kterou mohou záchranáři a lékaři v přednemocniční péči nabídnout, mistrovstvím řidičů zdravotnické záchranné služby a také válečným konfliktem na Ukrajině (20). Kvůli tomuto konfliktu byla ředitelem AZZS ČR v březnu 2022 svolána mimořádná schůze, která se zabývala postupy záchranné služby v případě gradace konfliktu. Dále byla vynesena pochvala ředitelství ZZS Jihomoravského kraje za pomoc na Slovensku, kdy se záchranáři z tamní oblasti přesunuli blíže k hranicím, aby pomáhali Ukrajině. To však nemohlo ohrozit slovenské pacienty, kterým na chvíli pomohli čeští záchranáři (21).

4.1.1 Nadace na pomoc záchranářům

Protože záchranáři jsou také jen lidé a v životě se jim dějí dobré i špatné věci, byl na jejich podporu v tíživých situacích založen nadační fond. AZZS ČR provoz fondu podporuje. Ten spojuje dary od krajů a obcí, od osob a firem a také výdělky z různých akcí na transparentní účet. Jsou také pořádány veřejné sbírky na pomoc záchranářům. Záchranáři nebo jejich rodiny jsou do nadačního fondu zařazeni v případě úmrtí pracovníka při výkonu svého povolání nebo při jeho zranění, kdy si s největší pravděpodobností ponese trvalé následky. Dále pak ve zvláštních případech, o jejichž schválení rozhoduje právě AZZS ČR – požáry domů, aj. (22).

Pomáhá nejen záchranářům, ale i dětem, které potřebují pomoc záchranné služby nebo ošetření na urgentním příjmu. Plyšový Kryštůfek je na palubě každého sanitního vozu nebo vrtulníku a pomáhá tak smutným a vystrašeným dětem (23).

4.1.2 Aplikace Záchranka

AZZS ČR podporuje také aplikaci Záchranka, jejíž vytvoření znamenalo průlom pro přednemocniční neodkladnou péči. Aplikace Záchranka je mobilní aplikace, která v České republice funguje od roku 2016 (24). Její hlavní funkcí je to, že stisknutím jediného tlačítka a jeho podržením po dobu 3 sekund dokáže odeslat výzvu na operační středisko záchranné služby. Jedná se v podstatě o tísňové volání, kdy jsou společně s výzvou odeslány i přesné souřadnice volajícího. Často tak usnadní hledání postiženého v nedostupném terénu a zajistí to, že se pomoc k pacientovi dostane včas. Uživatel si po stažení aplikace doplní údaje o svém zdravotním stavu, alergiích a také doplní kontakty na blízké osoby, které mají zdravotníci v případě jeho neschopnosti kontaktovat. Další skvělou funkcí je funkce, kdy volající nemůže hovořit, ať kvůli akutnímu stavu nebo proto, že je neslyšící. V tomto případě se na operační středisko dané krajské záchranné služby odešle výzva pomocí piktogramů. V aplikaci se také nachází například seznam nejbližších defibrilátorů, lékáren, nemocnic a stanovišť horské služby (25). V roce 2020 představila aplikace Záchranka další užitečnou věc. Dokáže přenášet obraz prostřednictvím datových přenosů na krajské operační středisko. Záchranáři tedy přesně vidí, co se na místě události odehrává. Přenos z obrazu se nikde neukládá a je jednorázový, tudíž zcela bezpečný a dokázal tak už zachránit mnoho životů (24).

4.1.3 Systém psychosociální intervenční podpory (SPIS)

V posledních letech dochází k rozvoji psychosociální intervenční služby pro zdravotníky, ale také pro příbuzné pacientů, které zasáhla těžká stresová situace. AZZS ČR vydala společně s dalšími resorty metodiku, která určuje postupy poskytování takovéto pomoci. Tato péče má být poskytována zdravotníkům ambulantní i lůžkové péče a pracovníkům na zdravotnických záchranných službách (26). O zajištění psychosociální intervence pro příbuzné nebo svědky náhlých a nečekaně vzniklých onemocnění, úmrtí nebo jiných událostí náročných na psychiku, se stará takzvaný zdravotnický intervent. Peer je naopak řádně vyškolený člověk, který tuto službu poskytuje zdravotníkovi.

Množství lidí, které se stará o duševní zdraví a kondici zdravotnických pracovníků se zvyšuje. Jejich vzdělávání má na starosti Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů (NCO NZO) (27).

V poslední době, s rozvojem rychlého a chaotického životního stylu, se začala rozvíjet i psychosociální intervenční služba. Lidé, kteří jsou k poskytování psychosociální intervenční služby vyškoleni, se dnes nachází už na většině zdravotnických záchranných službách a jejich počet se zvyšuje i v lůžkových zařízeních, kde se jejich služby využívají častěji (26).

4.2 Komora záchranářů zdravotnických záchranných služeb České republiky (KZ ZZS ČR)

Komora záchranářů je profesní organizace zdravotnických záchranářů, která sdružuje nelékařské zdravotnické pracovníky pracující na záchranných službách a v nemocnicích. Je velkým přínosem pro obor záchranářství, pro jeho další vývoj a vývoj dalších generací záchranářů a také je nositelkou Zlatého záchranářského kříže (28). Od roku 2005 se podílí na zlepšování prestiže povolání zdravotnického záchranáře (29).

Komora záchranářů je, podobně jako AZZS ČR, právnickou osobou. Oproti Asociaci je zde však rozdíl takový, že její členové jsou fyzické osoby – tedy záchranáři (33). V Komoře je aktuálně registrováno asi 5 000 členů (28). Členství v Komoře je dobrovolné a vzniká podáním přihlášky a zaplacením členského příspěvku. Sněm delegátů, což jsou zástupci jednotlivých krajů, je nejvyšší orgán Komory. Sněm delegátů se stará především o formální stránku Komory – schvaluje legislativní otázky. Dalším orgánem je prezident, který má opět formální funkci. V případě řešení urgentní věci může rozhodnout bez svolání sněmu delegátů, avšak má povinnost toto rozhodnutí neprodleně nahlásit. Předsednictvo Komory má za úkol svolávat sněm delegátů a také hospodaří s majetkem Komory. Revizní a kontrolní komise je minimálně tříčlenná a dohlíží na dodržování postupů nadřazených orgánů. Posledním orgánem Komory je krajský koordinátor, který je volen sněmem delegátů (30).

Hlavní cíle KZ ZZS ČR:

- sdružovat profesionály v oboru přednemocniční neodkladné péče,

- opírat se o kompetence, prohlubovat je a dbát na zlepšování přednemocniční péče,
- zastupovat členy ve správních jednáních,
- podporovat vzdělávání, vytvářet nové specializace a kontrolovat kvalitu těch stávajících,
- vymýšlet a organizovat akce, kde vznikají sociální vazby mezi kolegy napříč celou republikou,
- dbát na dobré chování zdravotnických záchranářů (16).

4.2.1 Etický kodex zdravotnického záchranáře

Komora záchranářů zdravotnických záchranných služeb České republiky se zabývá nejen správními záležitostmi, ale také standardy, které upravují chování a vystupování záchranářů. Etické kodexy mají, podle zdravotnické záchranné služby hlavního města Prahy, za cíl vychovat ze záchranářů opravdové, empatické profesionály (31).

Mezi hlavní etické zásady zdravotnického záchranáře patří:

- dodržovat základní lidská práva,
- respektovat Úmluvu o lidských právech a biomedicíně, Listinu základních práv a svobod, Ústavu České republiky,
- respektovat lidskou důstojnost,
- poskytovat péči v rámci svých kompetencí s nejlepším svědomím a vědomím,
- dodržovat mlčenlivost (32).

4.2.2 Vzdělávání

Velkou část činnosti KZ ZZS ČR tvoří také vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků. Odborná veřejnost, včetně lékařů urgentní medicíny, se schází na konferencích a jiných akcích organizovaných KZ ZZS ČR. Formou přednášek jsou zde představována nejaktuálnější témata (33).

Jednou z akcí, které KZ ZZS ČR společně s Asociací zdravotnických záchranných služeb a Společností urgentní medicíny a medicíny katastrof pořádá a podporuje, jsou Dostálovy dny urgentní medicíny. Jedná se o akci, na kterou se mohou přihlásit lékaři i nelékařští zdravotničtí pracovníci. Konala se v říjnu roku 2022 v Ostravě a jednalo se již o 28. ročník. Během 3 dnů byl pro účastníky vymyšlen bohatý program přednášek a workshopů na téma, kterému byla celá konference věnovaná. V roce 2022 to bylo téma, které se týkalo urgentních příjmů a přednemocniční neodkladné péče. Hlavním cílem celého kongresu je sdílení zkušeností mezi odborníky (34).

V roce 2021 se konference i přes pandemii covidu-19 uskutečnila. Jedním z témat byl i průběh pandemie. Dalšími tématy bylo používání krve v letecké záchranné službě a například používání koniotomie a thorakotomie v přednemocniční neodkladné péči (35).

4.2.3 Zlatý záchranný kříž

Komora záchranných zdravotnických záchranných služeb České republiky je nositelkou ocenění Zlatého záchranného kříže za mimořádný přínos pro záchrannoství za rok 2015 (28). Zlatý záchranný kříž je ocenění, které už od roku 1999 v České republice a od roku 2007 na Slovensku vyhlašuje časopis RESCUE Report. Jeho cílem je ocenit záchranné a ostatní členy složek IZS za výjimečné zásahy, které zachránily život. Neoceňuje pouze záchranné profesionály, ale také laiky. Je vyhlašován v několika kategoriích a předáván prezidentem republiky na Pražském hradě (36).

4.3 Česká resuscitační rada (ČRR)

Česká resuscitační rada je multioborová organizace, která se zabývá především kardiopulmonální resuscitací a novinkami v doporučených postupech tzv. guidelines. Byla založena v roce 2010 (37). Je partnerem Evropské resuscitační rady, se kterou spolupracuje. Sídlo organizace je ve Fakultní nemocnici v Hradci Králové na Klinice anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny. Sdružuje odborníky, kteří se věnují vzdělávací a výzkumné činnosti v oboru urgentní medicíny. Česká resuscitační rada je právnická osoba, jejímž členem se může stát každý, kdo podá přihlášku, kterou následně schválí orgány ČRR. Nejvyšším orgánem ČRR je členská schůze, která se svolává

minimálně jednou ročně. Druhým, a zároveň posledním orgánem ČRR, je výbor, který je organizačně členské schůzi podřízen (38).

Hlavní cíle České resuscitační rady:

- výuka neodkladné resuscitace pro odborníky i veřejnost podle nejnovějších doporučených postupů,
- organizace nejaktuálnějších kurzů neodkladné resuscitace,
- tvorba a úprava nejnovějších doporučených postupů dle Evropské resuscitační rady,
- snaha o snižování počtu pacientů s náhlou zástavou oběhu, prevence vzniku náhlé zástavy oběhu,
- organizování akcí spojených s neodkladnou resuscitací,
- zlepšování mezioborové a mezinárodní spolupráce (39).

4.3.1 Doporučené postupy

Vzdělávání je pro Českou resuscitační radu jedním z hlavních cílů. Podle nejnovějších doporučených postupů vytváří Česká resuscitační rada strategické postupy nejen pro laiky, ale i lékaře. V roce 2010 vznikly na základě usnesení Evropské resuscitační rady první doporučené postupy, jejichž překlad a úpravu zajišťovala Česká resuscitační rada. Tzv. guidelines, jak se doporučené postupy nazývají cizím slovem, se nevěnují pouze kardiopulmonální resuscitaci. Věnují se všem zvratným příčinám, které mohou náhlou zástavu oběhu způsobit. Dále pak zohledňují netypické příčiny náhlé zástavy oběhu jako je například tonutí nebo intoxikace (37).

Protože systém zdravotní péče během svého vývoje požaduje více a více doporučených postupů, je vytvořen jednotný systém jejich tvorby. Valná hromada Evropské resuscitační rady si zvolí předsedu, který má pod sebou další místopředsedy. Místopředsedové jsou zároveň hlavami pracovních skupin pro témata, která si zvolí výbor. Pracovní skupiny jsou tvořeny 12–15 členy – lékaři, záchranáři a dalšími pracovníky. Skupiny jsou tvořeny zástupci 25 zemí. Každému členovi skupiny je umožněno prezentovat svůj vlastní názor a poznatky. Valná hromada nakonec schválí návrhy od pracovních skupin. Celkem 33 resuscitačních rad poté šíří doporučené postupy mezi veřejnost. Nejnovější doporučené postupy, z roku 2021, zahrnují tato témata:

epidemiologie, systémy zachraňující životy, základní resuscitace dospělých, rozšířená resuscitace dospělých, srdeční zástava ve specifických situacích, poresuscitační péče, první pomoc, resuscitace a podpora životních funkcí, resuscitace dětí, etika, vzdělávání (40).

4.3.2 Systém automatických externích defibrilátorů (AED)

Česká resuscitační rada stojí za zrodem propracovaného systému automatických externích defibrilátorů, dále AED. Cílem ČRR je zlepšení a rozšíření používání AED během neodkladné resuscitace (37).

V červnu roku 2013 byly na území města Brna rozmístěny první automatické externí defibrilátory. Cílem projektu s defibrilátory je zvýšení povědomí veřejnosti o spatřené náhlé zástavě oběhu a včasné defibrilaci postiženého. Včasné zahájení srdeční masáže a včasná defibrilace hraje v případě srdeční arytmie hlavní úlohu v záchraně postiženého a také v kvalitě života po resuscitaci. Systém byl rozdělen na 3 kroky: rozmístění AED, jejich napojení na zdravotnické operační středisko a mediální kampaň. AED byly rozmístěny na místech, kde se vyskytuje velké množství lidí nebo tam, kde byl statisticky prokázán větší výskyt náhlé zástavy oběhu (41). Brno se tak stalo průkopníkem úspěšného konceptu.

4.4 Česká společnost anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny (ČSARIM)

ČSARIM je odborná organizace, která sdružuje lékaře, nelékařské zdravotnické pracovníky a ostatní pracovníky, jejichž zájmy se střetávají v oboru anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny. ČSARIM je součástí České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně. Jedná se o organizaci, jejíž hlavní náplní je každoroční pořádání kongresů a také publikační činnost. ČSARIM vydává svůj časopis, který nese jméno Anesteziologie a intenzivní medicína. Organizace pravidelně oceňuje osobnosti, které nějakým způsobem přispěly do oboru intenzivní medicíny (42). Organizačně se ČSARIM dělí na valnou hromadu, výbor a revizní komisi. Nejvyšším orgánem je shromáždění členů (valná hromada) a v případě potřeby může měnit stanovy a schvalovat rozpočet. Výbor ČSARIM volí předsedu celé organizace a řeší běžné záležitosti. Revizní komise kontroluje činnost ostatních dvou správních orgánů (43).

Hlavní cíle a činnosti ČSARIM dle platných stanov:

- aplikace nejnovějších poznatků v oboru anesteziologie a resuscitace v praxi,
- vzdělávání svých členů,
- mezinárodní spolupráce,
- dodržování etických zásad při poskytování ošetrovatelské péče,
- organizace odborných kongresů,
- účast na správních jednáních, které se týkají zdravotnictví,
- publikační činnost,
- udílení cen za přínos pro obor (43).

Předseda ČSARIM v jednom ze svých článků v časopise Anesteziologie a intenzivní medicína zhodnotil směr, kterým se bude organizace dál ubírat. Zhodnotil také pandemii covidu-19, která byla zatěžkávací zkouškou pro obor anesteziologie a resuscitace. Řekl, že i přes všechna úskalí byla pandemie pro lékaře a ostatní pracovníky ve zdravotnictví přínosem. V dalších letech se organizace opět vrátí do zajetých kolejí a bude se věnovat aktualizaci doporučených postupů (44).

4.5 Profesní a odborová unie zdravotnických pracovníků (POUZP)

Profesní a odborová unie zdravotnických pracovníků, zkráceně POUZP, je odborová profesní organizace s celostátní působností. Vznikla v roce 1990. O rok později si ke svému názvu přidala označení „odborová“. Jejími členy jsou fyzické osoby a členství v organizaci je dobrovolné. Pracuje nezávisle na správních orgánech a jejím hlavním posláním je obhajoba práv zdravotnických pracovníků a vzdělávací činnost. Podporuje celoživotní vzdělávání zdravotníků. Nejvyšším orgánem POUZP je valná hromada (45).

Hlavní cíle POUZP:

- obhajování práv, povinností a zájmů svých členů,
- sjednávání lepších podmínek pro zdravotnické pracovníky se zaměstnavateli,
- i zdravotníci mohou použít stávkou jako formu protestu,

- zlepšení postavení zdravotníků ve společenském žebříčku (45).

POUZZP společně s Českou asociací sester a dalšími organizacemi vydalo metodické doporučení o postupu při poranění ostrými předměty a prevenci vzniku těchto poranění. Za rok se v Evropské unii poraní použitou jehlou nebo jiným ostrým předmětem asi 1 milion zdravotníků, kteří jsou tak vystaveni krví přenosným infekcím. Snahou POUZZP bylo vydat přesné postupy pro zvýšení bezpečí zdravotníků (46). Dalším přínosem POUZZP pro obor ošetrovatelství bylo vydání doporučených postupů při odběru venózní krve. Autoři dokumentu rozdělili samotný výkon na 3 fáze. Fází preanalytickou, což je fáze samotného odběru a správného transportu do laboratoře. Fází analytickou, tedy zpracování a rozbor vzorku. A fází postanalytickou, kdy dochází k vyhodnocení výsledků laboratorního vyšetření. Autoři také zmínili nejčastější chyby, které dělá pacient před odběrem nebo chyby zdravotnického personálu (47).

4.6 Profesionální organizace úzce související

4.6.1 Česká asociace sester (ČAS)

Česká asociace sester, dále ČAS, je profesionální organizace, která sdružuje zdravotnické pracovníky se středoškolským, vyšším odborným a vysokoškolským vzděláním. Členství v organizaci je dobrovolné. Je největší profesionální organizací s celostátní působností u nás. Jejím členem se může stát každý zdravotnický pracovník bez ohledu na náboženství, které vyznává, a barvu pleti. Hlavní činností ČAS je popularizování ošetrovatelství jako oboru, publikační činnost a prosazování mezioborové spolupráce (17). ČAS sdružuje nelékařské zdravotnické pracovníky napříč obory. Sdružuje nejen všeobecné sestry a zdravotnické záchranáře, ale například i nutriční terapeutky a fyzioterapeutky. ČAS je právnickou osobou se sídlem v Praze. Organizační strukturou je ČAS rozdělena na pobočné spolky, které fungují samostatně (rozděleny podle oboru nebo území). Nejvyšším orgánem ČAS je sněm předsedů sekcí a regionů. Sněm schvaluje roční rozpočet, pojednává o udílení cen a navrhuje stanovy. Dalším orgánem je prezidium, které je složeno z 9 členů. Fórum delegátů je orgán, který se schází jednou za 4 roky a tvoří ho předsedové pobočných celků. Funkce revizní komise, dalšího správního orgánu ČAS, je zejména kontrolní. ČAS se dále skládá z disciplinární komise, která se opírá především o etiku, a z komise pro pořádání vzdělávacích akcí. Členství

v ČAS je dobrovolné a členem se může stát každý zdravotnický pracovník, který podle zákona č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních, nabyt příslušného vzdělání. Členem se stává po podání přihlášky a po zaplacení členského poplatku na jeden kalendářní rok. V přidělení členství existuje výjimka. Členství v ČAS může být uděleno i za mimořádný přínos v oboru ošetrovatelství (48).

ČAS své hlavní cíle dělí na 5 kategorií:

1. „Profesní příprava a vzdělávání,
2. ošetrovatelská praxe,
3. potřeby populace,
4. kvalita a etika v ošetrovatelství,
5. postavení zdravotníků ve společnosti (49).“

V první kategorii má ČAS za cíl účastnit se legislativních procesů, které ovlivňují nelékařské zdravotnické profese. Dále se chce podílet na mezinárodním vzdělávání a spolupracovat s MZ ČR na konceptu celoživotního vzdělávání zdravotnických pracovníků. Dalším cílem je zlepšování kvality ošetrovatelské péče, která je založena na výsledcích výzkumu v ošetrovatelství. V druhé kategorii se ČAS podílí především na prosazování nových kompetencí nelékařských zdravotnických pracovníků. Ve třetí kategorii svých cílů reaguje ČAS na potřeby populace. Spolupracuje s mezinárodními organizacemi a vytváří doporučené postupy v boji s nemocemi, které aktuálně trápí populaci (např. pandemie covidu-19, Alzheimerova demence). Dále pak upravuje etiku ve zdravotnictví z pohledu pacienta i personálu. Posledním cílem je zvyšování prestiže nelékařských zdravotnických pracovníků (49).

4.6.1.1 Z činnosti České asociace sester

Protože rok 2020 byl rokem pandemie covidu-19, ČAS se podílela na vzniku sbírky pro nelékařské zdravotnické pracovníky. Cílem sbírky bylo poděkování sestřičkám a ostatním pracovníkům za všechno vynaložené úsilí během tak těžkého období. ČAS proto vytvořila transparentní účet, na který laická veřejnost posílala finanční dary, které byly později rozděleny mezi tyto pracovníky (50).

ČAS se stala také patronem projektu Nursing Now. Jedná se o projekt, který vznikl v roce 2018 a jeho hlavním cílem bylo zlepšit prestiž ošetrovatelské profese ve světě. Jeho patronkou se stala vévodkyně z Cambridge, Kate Middleton. Za podpory mnoha profesních organizací vznikaly po celé republice akce, které propagovaly povolání

všeobecné sestry. Byly pořádány výstavy, konaly se různé akce, které měly motivovat absolventy k dalšímu studiu na zdravotnických školách. Do projektu se, kromě ostatních univerzit, zapojila i Fakulta zdravotnických studií Technické univerzity v Liberci. Vybraní studenti fakulty na libereckém náměstí měřili kolemjdoucím zájemcům tlak, hladinu krevního cukru a množství tělesného tuku (51).

ČAS společně s odborným časopisem Florence každoročně uděluje ceny Florence Nightingalové za ošetrovatelství. Od roku 2009 jsou udělovány členům ČAS. Cílem udílení těchto cen je poukázat na osobnosti, které svou činností přispěly k vývoji oboru. Jsou udělovány ve čtyřech kategoriích: za celoživotní dílo, za rozvoj oboru, za rozvoj ošetrovatelství a za rozvoj České asociace sester (52).

4.6.2 Horská služba České republiky (HS ČR)

V září roku 2004 rozhodla vláda České republiky, že umožní Ministerstvu pro místní rozvoj založit Horskou službu ČR, o. p. s. V prosinci 2004 tak vznikla obecně prospěšná společnost, jejímž hlavním cílem je ochrana zdraví a majetku všech návštěvníků českých hor (53). Dále pak vykonává a organizuje záchrannou činnost v horském terénu a provádí preventivní činnosti v horských oblastech (54). Oficiální sídlo společnosti je ve Špindlerově Mlýně (53).

V roce 2014 vznikla podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, Horská služba České republiky, z. s. Rozdíl od Horské služby České republiky, o. p. s., je takový, že HS jako spolek funguje ve vybraných oblastech České republiky. Mezi tyto oblasti patří: Beskydy, Jeseníky, Krkonoše, Jizerské hory, Krušné hory, Orlické hory a Šumava. Základní správní jednotkou Horské služby, z. s., je okrsek. Oblast se skládá z několika okrsků. Vedoucím okrsku je člen, kterého si zvolí ostatní členové. Každá oblast je řízena radou, kterou tvoří dva zaměstnanci HS ČR, o. p. s., a předsedou oblasti (55).

Hlavní činnosti HS ČR:

- organizování záchranných prací a záchranné práce v horském terénu,
- poskytování první pomoci raněným a jejich transport,
- zajišťování bezpečnosti návštěvníků a obyvatel českých hor,
- provoz záchranných stanic,

- provoz výstražných zařízení,
- preventivní činnost,
- statistické zpracování úrazovosti na horách s cílem jejího snížení,
- zajišťování hlídkové činnosti na stanicích HS (53).

Členem HS ČR se může stát každý občan, který dovršil 18 let a projeví zájem o tuto službu. Mezi druhy členství, které HS poskytuje, patří: čekatel, dobrovolný člen, lékař HS a čestný člen. Čekatel na členství musí být fyzicky zdatný, musí znát oblast, ve které se uchází o členství. Dále musí umět obstojně lyžovat a zvládat horolezecké techniky. Musí mít potvrzení o zdravotní způsobilosti od lékaře. Čekatel nesmí být starší 40 let. Čekatel nesmí žádnou z činností HS vykonávat bez dohledu dobrovolného člena. Dobrovolným členem se stává čekatel, který je čekatelem 1–4 roky. Dobrovolný člen musí absolvovat školu HS (54).

„Slibuji, že budu plnit veškeré úkoly, které vyplývají z členství v Horské službě tak, jak mi ukáže čest a svědomí a povinnost člena Horské služby poskytnout v případě nouze pomoci každému, vědom si toho, že nejvyššími hodnotami společnosti je život a zdraví člověka (55).“

Čestným členem HS se může stát dobrovolný člen, který již ukončil svoji aktivní kariéru u HS. Stane se tak tehdy, vykonával-li svou činnost dlouhodobě, nebo v případě, utrpěl-li při výkonu služby újmu na zdraví. Lékař HS je ve službě označen a nemusí být spjat pouze s jednou oblastí. Členství v HS zaniká smrtí člena nebo čekatele, zánikem HS, hrubým porušením povinností člena nebo dovršením věku odchodu do starobního důchodu. Členství čekatele může zaniknout i uplynutím 4 let od přijetí za čekatele (54).

4.6.2.1 Historie Horské služby

České země byly a jsou obklopeny pohořími po celém obvodu. Pohoří podél státních hranic mělo za následek pomalejší osidlování. Výhodou pohraničního pohoří bylo to, že celé území bylo řádně chráněné před nepřítelem. Nevýhodou byla naopak špatná dostupnost pro mezistátní obchod. Prvními návštěvníky našich hor byli Keltové, kteří začali hory navštěvovat v posledních staletích před našim letopočtem. Do hor se odvážili lovci, kteří se hnali za zvěří a kožešinami, a později sběrači plodů. Do vyšších nadmořských výšek se dostávali i pastevcí, kteří následovali svá stáda. V 18. století byla v Čechách osídlena všechna pohoří. Vypovídá o tom i Luční bouda v Krkonoších. První zmínky o ní jsou z roku 1625, kde byla označována jako stavení pro celoroční pobyt (56).

V 18. – 19. století si česká šlechta našla zálibu v turistice (57). Na konci 80. let 20. století se v Krkonoších objevily první lyže (56). S rozvíjející se horskou turistikou začaly vznikat první spolky turistů. Čím více turistů v horách bylo, tím častěji potřebovali pomoc. Ve 30. letech 20. století to bylo okolo stovky zraněných. Dobrovolní hasiči byli první, kdo takovou pomoc poskytoval. Později se k nim přidali i instruktoři lyžování. Začaly tak vznikat první skupiny pro záchranu osob. Poptávka po pomoci však byla tak velká, že založení oficiální organizace bylo téměř nezbytné. Zima v roce 1934–1935 byla v Krkonoších tragická. Zemřelo zde několik lidí. Na popud této tragické zimy bylo rozhodnuto, že se všechny doposud fungující organizace sloučí v jednu. Postupně bylo ve všech stanicích, které byly zřízeny, zavedeno telefonické spojení. S dobrovolnými hasiči bylo také domluveno, že v případě potřeby přistaví sanitu, která zajistí co nejrychlejší transport zraněného do nemocnice ve Vrchlabí. Postupem času byly zřízeny stanice HS ve všech českých pohořích. Před druhou světovou válkou zajišťovala česká horská služba pomoc na horách společně s německou horskou službou nazývanou Bergwacht. Po vypuknutí druhé světové války byla česká Horská služba rozpuštěna a službu na českých horách převzala ta německá (57).

Po konci druhé světové války, v roce 1945, bylo usilováno o založení nového spolku, který měl zastávat činnost horské služby. Stanice české horské služby se začaly však spontánně obnovovat, a tak se od nové organizace upustilo. Během války muselo být všechno vybavení odevzdáno německé armádě, a tak činnost Horské záchranné služby začala sháněním vybavení nového. Od lyží, po větrovky. Zajímavostí byl dar od Amerického červeného kříže, který obsahoval šály a svetry. Všichni členové postupně absolvovali cvičení a kurzy první pomoci (57).

Po roce 1948, se změnou režimu, byla Horská záchranná služba přidělena pod Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport, který sídlil v Praze. Cílem bylo vytvoření organizace, která bude poskytovat pomoc a bude po celém území Čech a Slovenska jednotná. Po událostech v listopadu 1989, byla budoucnost horské služby nejistá. Aby celé dílo, které se tak dlouho pracně budovalo, nepřišlo vniveč, byla na území jednotlivých hor zřízena Sdružení horských služeb. V roce 2001 se Horská služba stala, podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, samostatnou organizací a oficiálně vznikla v roce 2004 pod Ministerstvem pro místní rozvoj (57).

4.6.2.2 Z činnosti Horské služby České republiky

Jednou ze základních činností HS je podle zákona č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu, organizování a zajišťování pomoci osobám v tísni, poskytování první pomoci a zajištění jejich transportu do zdravotnického zařízení (58). Pro tyto případy vydala HS ČR Desatero zásad bezpečného chování při pohybu v horském terénu. Jedná se o 10 pravidel, která jsou přehledně zpracována, a každý návštěvník hor by se jimi měl řídit. Mezi tato pravidla patří mimo jiné to, že délku trasy přizpůsobujeme nejslabšímu členovi skupiny, zjišťujeme si aktuální situaci o počasí, před odchodem na túru nahlásíme plán trasy další osobě, nepohybujeme se mimo vyznačené trasy a známe kontakty na HS a ZZS (59).

Horská služba se také zabývá lavinovou problematikou. V České republice je pravděpodobnost výskytu laviny malá, ale pokud se tak stane, bude to v Krkonoších nebo v Jeseníkách. Nebezpečí utržení laviny vzrůstá s rozmáhajícím se trendem skialpinismu, kdy se vyznavači tohoto nového sportu pouští po nevyznačených trasách. Mimo znalostí postupů při zavalení laviny, by skialpinisté měli mít řádnou výbavu, která by měla obsahovat lavinový vyhledávač, sondu a lopatku. Horská služba má ve své výbavě také systém, který dokáže pomocí signálu zavalenou osobu vyhledat. V celé republice jsou pouze 3 taková zařízení (60).

5 Profesionální organizace v kontextu se zdravotnickým záchranářstvím mimo Českou republiku

Profesionální organizace mimo Českou republiku mají stejné nebo podobné cíle jako ty v České republice. Zastupují nelékařské zdravotnické pracovníky, hájí jejich zájmy a zlepšují kvalitu ošetrovatelské péče, kterou nelékařští zdravotničtí pracovníci poskytují pacientovi. Národní profesionální organizace se pak často sdružují v nadnárodní profesionální organizace. Další činností je pak zastupování svého státu na mezinárodních konferencích a dalších vzdělávacích akcích v oboru (15).

Další kapitoly bakalářské práce věnujeme profesionálním organizacím mimo naši republiku. Vybrali jsme dva státy, ve kterých jsme popsali systém fungování zdravotní péče a vybrali konkrétní profesionální organizace. Porozumění systému zdravotní péče v dané zemi je lepší pro orientaci v profesionálních organizacích.

5.1 Slovensko

5.1.1 Systém zdravotní péče

Systém poskytování přednemocniční neodkladné péče na Slovensku je podobný jako ten v České republice. Přednemocniční péče je poskytována prostřednictvím integrovaného záchranného systému, jehož cílem je zajišťování pomoci občanům Slovenska v případě ohrožení života nebo majetku. Zdravotnickou záchrannou službu, jakožto složku integrovaného záchranného systému, tvoří operační střediska a poskytovatelé zdravotnické záchranné služby. Náplní činnosti operačního střediska je vysílání příslušných posádek zdravotnické záchranné služby na místo události. Posádky jsou vysílány tak, aby byl celý systém co nejefektivnější. Operátor vysílá posádku, která je nejbližší místu události. Území Slovenska je rozděleno mezi 8 operačních středisek. V případě potřeby si lze zavolat pomoc na lince 155. Hovor na této lince je bezplatný a tísňové volání by mělo být dostupné na všech místech Slovenska. Zdravotnickou záchrannou službu zde poskytuje 13 poskytovatelů (61). Pro vytvoření výjezdové základny musí zájemce podat žádost a splnit všechny podmínky, které jsou uvedeny v zákoně č. 578/2004 Sb., o poskytovatelích zdravotní péče. Musí také projít výběrovým řízením pořádaným Ministerstvem zdravotnictví Slovenské republiky. Povolení na založení výjezdové základny dostane poskytovatel na 6 let (62). Výjezdové základny jsou na území Slovenska rozmístěny tak, aby dojezdová doba na místo zásahu nepřekročila 15 min. Nutno však podotknout, že v dodržení tohoto časového okna hraje roli více faktorů, např. stav vozovky. Řidič ZZS musí přizpůsobit jízdu tak, aby posádka vždy dojela k pacientovi (61).

Typy posádek zdravotnické záchranné služby na Slovensku:

- RZP, rychlá záchranná pomoc, která se skládá ze záchranáře a řidiče nebo záchranáře a řidiče – záchranáře,
- RLP tvořená lékařem, záchranářem a řidičem,
- VZZS, vrtulníková záchranná služba, skládající se z lékaře, záchranáře a pilota (61).

Zdravotnický záchranář na Slovensku získává odbornou způsobilost pro výkon povolání podle nařízení vlády č. 296/2010 Sb., o odborné způsobilosti k výkonu

nelékařského zdravotnického povolání. Podle tohoto nařízení může student nabýt odborného vzdělání studiem na vysoké škole. Obor, který lze studovat, se nazývá Urgentná zdravotná starostlivosť. Ve Slovenské republice může zájemce o obor studovat také na střední škole. K tomu, aby zájemce mohl středoškolský obor zdravotnického záchranáře studovat, musí však na záchranné službě pracovat jako řidič (63). Ve Slovenské republice funguje také systém celoživotního vzdělávání a registru zdravotnických pracovníků. Zdravotničtí pracovníci musí udržovat a zvyšovat svou kvalifikaci tím, že sbírají kredity. Ty jim jsou přidělovány za účast na vzdělávacích akcích, mezi které patří přednášky, semináře a různé kurzy (61).

5.1.2 Slovenská komora zdravotnických záchranářů (SKZZ)

Slovensky Slovenská komora zdravotnických záchranárov, zkráceně SKZZ, je profesní organizace zdravotnických záchranářů, která vykonává svou činnost po celém území Slovenska (64). Registrace v ní je pro všechny zdravotnické záchranáře, kteří poskytují přednemocniční neodkladnou péči nebo vykonávají činnosti v rámci složek integrovaného záchranného systému, povinná. Komora vznikla podle zákona č. 578/2004 Sb., o poskytovatelích zdravotní péče, který byl novelizován v roce 2013. Původně se SKZZ odštěpila od slovenské Asociace zdravotnické záchranné služby (65). Komora sdružuje fyzické osoby, ale sama o sobě je osobou právnickou. Její sídlo je v Bratislavě. Členství v komoře může být buď řádné nebo čestné. O řádné členství může požádat každý, kdo je v Komoře registrovaný. Dostává pak členský průkaz a je právoplatným členem Komory. Čestné členství je dotyčnému přiděleno za mimořádný přínos v oboru záchranářství. Nejvyšším orgánem Komory je sněm. Sněm svolává prezídium, které se skládá z prezidenta, viceprezidenta a generálního sekretáře. Prezídium má především výkonnou funkci. Revizní a kontrolní komise stojí za výkonnými orgány a kontroluje jejich činnost. Posledním orgánem Komory je etická komise, která dohlíží na plnění etických norem (64).

Hlavní cíle SKZZ:

- hájit zájmy zdravotnických záchranářů,
- zvyšovat prestiž povolání zdravotnického záchranáře,
- zvyšovat úroveň vzdělávání zdravotnických záchranářů, jejich celoživotního vzdělávání,

- dodržovat etické zásady při výkonu povolání v přednemocniční neodkladné péči,
- spolupracovat s jinými evropskými profesními organizacemi,
- účastnit se správních jednání a podporovat zájmy svých členů (64).

5.1.3 Asociace zdravotnické záchranné služby (AZZS)

Slovensky Asociácia zachrannej zdravotnej služby se zkratkou AZZS. Je profesní organizace, která má zejména organizační charakter. Vznikla v září roku 2009 a jejím hlavním cílem je zvyšování kvality poskytované přednemocniční neodkladné péče (66). Sdružuje právnické osoby, tedy poskytovatele zdravotnické záchranné služby. Sídlo této společnosti se nachází v Popradě, ve slovenských Tatrách. Nejvyšším orgánem Asociace je valné shromáždění, kterého se účastní všichni členové. Výkonným orgánem Asociace je výkonný výbor, který tvoří 3 zástupci z členů Asociace. Prezident zastupuje Asociaci. Kontrolní funkci má revizní komise a Asociace může dále v případě řešení problémů vytvářet odborné sekce (67).

Základním předpokladem pro členství v Asociaci je to, že zájemce o členství souhlasí se stanovami organizace. Členem se stává po uhrazení vstupního poplatku. Čestným členem Asociace se může stát i fyzická osoba, která znamenala mimořádný přínos do oboru přednemocniční neodkladné péče (67). Asociace má celkem 6 členů. Jedním z nich je i nestátní poskytovatel letecké záchranné služby nebo také nemocnice v Brezně, která je mimo jiné i poskytovatelem zdravotnické záchranné služby (68).

Asociace uvádí své hlavní cíle:

- zastupovat zájmy svých členů před správními orgány,
- účastnit se tvorby legislativních norem, které se týkají přednemocniční neodkladné péče,
- vzdělávání,
- provozovat poradenskou činnost týkající se trhu práce,
- aktivní účast v rozhovorech s médii,
- podporovat mezinárodní spolupráci,
- zvyšovat kvalitu poskytované péče a zlepšovat profesionalitu záchranářů,
- organizovat záchranářské soutěže (67).

5.1.3.1 Z činnosti AZZS

Asociace zdravotnických záchranných služeb se účastní tvorby legislativních předpisů, které se týkají zdravotnické záchranné služby. Účastnila se a podílela také na novelizaci Zákona o zdravotnické záchranné službě. Asociace také zajišťovala přísun ochranných pomůcek do všech záchranných služeb za pandemie covidu-19. Postarala se také o to, že byli záchranáři a ostatní pracovníci za mimořádné profesní nasazení během pandemie náležitě odměněni. Podílí se také na tvorbě doporučených postupů, kdy spolupracuje s Ministerstvem zdravotnictví. Asociace se také podílí na sběru dat o záchranné službě a přispívá k jejich dalšímu statistickému zpracování. Dále pak vykonává osvětu a šíří informace o záchranné službě a zabývá se jejím zneužíváním. Upozorňuje na nedostatek zdravotnických záchranářů a podněcuje u studentů zájem o zdravotnické obory (66).

AZZS se také podílí na organizaci a sama organizuje záchrannářské soutěže, jejichž význam spočívá především ve zlepšování vzdělávání slovenských zdravotnických záchranářů. Do roku 2016 pořádala AZZS záchrannářskou soutěž Záchrana (66). V roce 2016 se uskutečnil již 25. ročník této mezinárodní záchrannářské soutěže. Celkem 32 záchrannářských posádek, včetně 6 českých, se během denních i nočních etap postavilo řešení několika úkolů. Záchrannářské posádky si oproti RLP posádkám vedly lépe v úkolech, kde hrála roli klinická propedeutika a také v jízdě zručnosti sanitním vozidlem (69). V roce 2014 se v rámci záchrannářské soutěže Rescue Lesnica uskutečnilo první mistrovství Slovenska v kardiopulmonální resuscitaci. Mistrovství se účastnilo 28 posádek, které se skládaly ze záchranáře, řidiče, lékaře, operátora tísňové linky a studenta. Během 10 min trvajícího úkolu se na figuríně ověřovala kvalita poskytované resuscitace, hodnotil se objem vdechovaného vzduchu pomocí ambuvaku, frekvence dechů, hloubka, frekvence a kvalita kompresí hrudníku (70).

5.2 Spojené království Velké Británie a Severního Irsku

5.2.1 Systém zdravotní péče

Ve Velké Británii funguje jiný systém zdravotní péče než ten v České republice. Byl zaveden v roce 1949 a funguje prostřednictvím Národní zdravotní služby (National Health Service, NHS). Peníze na financování zdravotní služby pro občany Británie jsou získávány prostřednictvím daňových odvodů, ne z veřejných zdravotních pojištění. Daně jsou odváděny zaměstnancům i osobám, které podnikají a jejich výdělek je vyšší než zdanitelné minimum. Na zdravotní péči mají tedy nárok všichni, a to dokonce i ti, kteří neodvádí žádné daně. Zdarma je všechna standardní péče. Pokud má pacient zájem o nadstandardní služby, musí si za ně připlatit. Za poplatek jsou také některé další služby, jako je například vydávání receptů na léky. Oproti České republice si pacienti také platí za stomatologické služby (71).

Co se týče primární péče, je v Británii používán tzv. anglo-americký model poskytování přednemocniční neodkladné péče. Ten razí strategii, která je založena na principu „naložit a odvézt“. Záchranáři pacienta naloží do sanitu a rychle transportují do nemocnice s tím, že terapie, kterou mu poskytnou, je omezena na minimum. Konečné ošetření se pacientovi dostane až v nemocnici. Mezi další státy, ve kterých se tento systém používá, patří například Kanada, USA, Nový Zéland nebo Austrálie. Záchraná služba je zde poskytována menšími lokálními poskytovateli, jejichž činnost společně upravuje Národní zdravotní služba (72). NHS se rozděluje na celkem 13 menších poskytovatelů. 10 z nich se nachází v Anglii a příkladem je Yorkshire Ambulance Service. Jeden poskytovatel sídlí ve Walesu, další ve Skotsku a poslední v Severním Irsku (73). Na podobném principu, kdy každý menší poskytovatel spadá pod většího, funguje i policie. Telefonní číslo, na kterém se záchraná služba v Anglii volá, je 999 (72).

Hovory na tísňovou linku se ve Velké Británii rozdělují na dvě skupiny. Hovory, kdy je člověk, kterému je volána záchraná služba, ohrožen na životě a hovory, kdy pacient na životě ohrožen není. Pro případy, kdy pacient na životě ohrožen není, zřídila NHS ještě jednu linku: NHS 111. Operátoři na této lince poskytují rady, co dělat v naléhavé situaci, radí o symptomech onemocnění nebo radí, kde se nachází nejbližší pohotovost. Linka je dostupná 24 hodin, 7 dní v týdnu (74).

5.2.2 Záchranářský personál ve Spojeném království

Emergency care assistant (ECA) je typ zdravotnického pracovníka, který spolupracuje se záchranářem na palubě záchranářského vozu. Pomáhá záchranáři při zásazích, na které bylo voláno z linky 999. Tento pracovník je také seznámen s život zachraňujícími úkony a umí je společně s „paramedikem“ řádně použít. Umí také velmi dobře řídit a dostat tak pacienta i se záchranářem včas do nemocnice. Svých vědomostí a dovedností nabývá kurzem, který trvá od 6 do 9 týdnů (75).

Emergency medical technician (EMT) je pracovník, který stojí na pomezí ECA a záchranáře. Většinou tvoří společně se záchranářem dvoučlennou posádku sanitního vozu. Kompetence má téměř stejné jako záchranář. Může sám provádět třídění zraněných, celkové vyšetření a život zachraňující úkony. EMT pracuje také jako součást týmu na urgentních příjmech. Kurz trvá obvykle 12-18 měsíců a začíná teorií. Kurz pak dále pokračuje odpovídáním na tísňové hovory. Po absolvování tohoto kurzu je uchazeč kvalifikovaný pro výkon tohoto povolání. Jeho vzdělání však pokračuje tím, že si za něho přebírá odpovědnost poskytovatel záchranné služby, dokud nesplní jeho požadavky (76).

Paramedic je často ten, který přijíždí k pacientovi jako první a je mu v rámci svých kompetencí schopen poskytnout adekvátní pomoc. Oproti EMT má rozšířené kompetence, do kterých patří mimo jiné i používání některých léků. „Paramedikem“ se lze stát, mimo jiné, i studiem bakalářského oboru na vysoké škole (77).

Typy výjezdových skupin v Anglii:

- záchranář na motorce, jehož výhodou je rychlý přesun z místa na místo,
- záchranář na kole, kdy se k výhodám přidává ještě šetrnost k životnímu prostředí,
- ambulance crew, která se většinou skládá ze záchranáře a EMT, nebo záchranáře a ECA,
- single responder je samotný záchranář v osobním automobilu,
- letecká záchranná služba, složená z lékaře, pilota a záchranáře,
- emergency responders (ERs) jsou vyškolení laici, kteří jsou v případě potřeby připraveni poskytnout první pomoc (78).

5.2.3 Rada zdravotnických povolání

Anglicky Health Care Professions Council, známá také jako HCPC. HCPC je anglická profesní organizace, která reguluje činnost tří set tisíc zdravotnických pracovníků. Ovlivňuje a kontroluje činnost odborníků z 15 různých oborů, včetně záchranářů, sester, arteterapeutů, radiologických asistentů a jiných pomáhajících profesí. HCPC vznikla ve Spojeném království v roce 2003, kdy nahradila radu, která se zabývala medicínskými povoláními. V roce 2012 změnila jméno na to současné (79).

Mezi hlavní cíle a činnosti, kterými se HCPC zabývá, patří:

- ochrana veřejnosti,
- udávání směru, kterým se bude ubírat vzdělávání a praxe odborníků,
- schvalování podmínek pro registraci zdravotnických pracovníků,
- vedení registru pro zdravotnické pracovníky,
- opatření, která se používají v případě, nesplňuje-li zdravotnický pracovník podmínky pro registraci (80).

Pro registraci v Radě zdravotnických povolání jsou přesně definovaná pravidla, kterými se zájemce o registraci musí řídit. Každý, kdo se chce v HCPC registrovat, musí mít příslušně vzdělání, kterého dosáhl ve Spojeném království, nebo dokonce i v zahraničí. Zájemce o registraci musí souhlasit se všemi standardy, které oficiálně vydává organizace. Následně podepisuje souhlas s těmito pravidly. Od chvíle registrace je registrovaný plně zodpovědný za své profesní chování. Registrovaný musí hájit zájmy uživatelů služeb a pečovat o ně s respektem. Musí být zdatný v komunikaci, zdvořilý a ohleduplný, plný empatie. Musí pracovat jen v rámci svých kompetencí a nepouštět se do činností, které jsou za hranicemi jeho kompetencí. Registrovaný může do svých činností delegovat pouze ty, kteří mají odpovídající vzdělání a musí nad nimi udržovat neustálý dohled. Člen komunity HCPC musí být důvěryhodný a musí umět minimalizovat riziko. Musí nahlásit ohrožení uživatelů služeb i obavy o ně. Musí se umět omluvit v případě svého nezdaru a poskytnout za své špatné služby náležitou náhradu (81).

Rada zdravotnických povolání umožňuje registraci i studentům, kteří studují program schválený HCPC. Speciální registrace probíhala i za trvání pandemie covidu-19, kdy se registrovali studenti, kteří v zařízeních vypomáhali (81).

5.2.4 College of Paramedics

College of Paramedics je nejvýznamnější anglickou profesní organizací s působností ve Velké Británii, Severním Irsku, Skotsku i Walesu, ve které je registrováno okolo 22 000 zdravotnických pracovníků. Hlavním úkolem této organizace je podpora a rozvoj záchranné profese. Je organizací, která je registrována i jako charitativní. Mohou se zde registrovat všichni záchranáři a ostatní pracovníci na záchranných službách, kteří mají platnou registraci v HCPC, dále pak studenti, kteří získávají kvalifikaci k výkonu tohoto povolání a všichni zájemci o přednemocniční neodkladnou péči. Vznikla v roce 2001. Všichni její členové, bez ohledu na to, odkud pocházejí, mají přístup ke vzdělávání, které zlepšuje jejich kvalifikaci a profesionalitu. Mají také přístup ke všem novinkám a odborným akcím, které se konají po celém Spojeném království. Organizace také podporuje celoživotní vzdělávání a zvyšuje povědomí veřejnosti o této profesi (82).

Hlavním cílem organizace je umožnit všem záchranářům podílet se na zlepšování kvality poskytované péče, která je založená na bezpečnosti, kolegiálnosti, aktuálnosti a fyzickém a duševním zdraví. Dalšími cíli je upevnit postavení záchranné profese mezi ostatními profesemi, podpora záchranářů a zlepšování postavení celé organizace (83).

5.2.5 Air Ambulances UK

Air Ambulances UK je profesní organizace, která sdružuje 21 anglických charitativních poskytovatelů letecké záchranné služby. Hlavním cílem organizace je zajištění co nejlepší přednemocniční péče pacientovi a tím zvýšit jeho naděje na zotavení. Členové organizace se průběžně snaží zvyšovat povědomí veřejnosti o práci na letecké záchranné službě. Dále pak pracují na tom, aby se péče o pacienty v kritickém stavu neustále zlepšovala. Informace, které získají, si předávají v celé organizaci, čímž pracují na svém vzdělávání (84).

5.2.6 Resuscitation Council UK (RCUK)

Resuscitační rada Spojeného království je profesní organizace zdravotnických záchranářů, lékařů i dalších pracovníků, která se zabývá resuscitací a doporučenými

postupy. Vznikla v roce 1983 s hlavním cílem zajistit co největší šanci na přežití lidem s mimonemocniční zástavou srdce. Řídí vzdělávání v kardiopulmonální resuscitaci v celé Británii a učí laiky, jak mají postupovat při masírování srdce. Tím, že Resuscitační rada zvyšuje povědomí veřejnosti o kardiopulmonální resuscitaci, zvyšuje i naději na přežití těch, které náhlá zástava oběhu postihne (85).

RCUK se, mimo jiné, zabývá i výukou neodkladné resuscitace ve školách. Pracovníci RCUK vytvořili strategický a zábavný plán, kterým se vyučující při výuce KPR ve školách mohou řídit. Studenti se učí, jak masírovat srdce nebo jak použít automatický externí defibrilátor. Resuscitační rada Spojeného království uvádí, že ve státech, kde je výuka KPR do osnov ve školách zařazena, je šance na přežití srdeční zástavy dvakrát až třikrát vyšší. V Anglii je KPR vyučována u studentů nad 12 let. Ve Skotsku se příslušné orgány zavázaly vyučovat resuscitaci u všech středoškoláků a ve Walesu bude resuscitace ve školních osnovách od roku 2022, což bylo dokonce i uzákoněno (86). Na 16. října vychází Světový den záchrany života. RCUK společně s poskytovateli záchranné služby, univerzitami a dalšími charitativními organizacemi, které se věnují výuce první pomoci, pořádá různé veřejné akce. Zájemci si zde mohou vyzkoušet masáž srdce na figuríně, záklon hlavy nebo jiné život zachraňující úkony. Akce se konají v různých státech Evropy každý rok, přesně v tento den (87).

5.3 Mezinárodní profesní organizace

5.3.1 European Resuscitation Council (ERC)

“*Bringing resuscitation to the world* (88)” je slogan, který nejlépe vystihuje Evropskou resuscitační radu, jejíž název se také zkracuje jako ERC. Od roku 1989, kdy byla ERC založena, vydává doporučené postupy (guidelines) pro kardiopulmonální resuscitaci a podílí se na dalších činnostech spojených s resuscitací v Evropě i mimo ni. Spojuje celkem 33 národních profesních organizací po celé Evropě, prostřednictvím kterých šíří doporučené postupy mezi odbornou veřejnost. ERC také podporuje výzkumnou činnost a prostřednictvím různých organizací šíří osvětu v poskytování neodkladné resuscitace mezi laiky. Dále pořádá ERC různé kongresy a jiné vzdělávací akce pro odbornou veřejnost a vydává časopis, který se věnuje právě neodkladné resuscitaci (88).

5.3.2 World Health Organization (WHO)

Světová zdravotnická organizace je nejvýznamnější organizace pro ošetrovatelství, která vznikla jako součást Organizace spojených národů v roce 1948. Usiluje o to, aby měli všichni lidé na celém světě stejnou šanci na zdravý a spokojený život. Pomocí vědecky podložených programů se WHO snaží dosáhnout zdraví pro všechny. WHO také reaguje na mimořádné události, které se ve světě odehrávají. Tato zdravotnická organizace má 194 členů z celého světa. Podstatou celé organizace je spolupráce, ke které dochází mezi vládami, profesními organizacemi, vědci, nadacemi a dalšími institucemi (89). Česká republika se členem WHO stala v roce 1993, hned po rozpadu Československa. Československo bylo jedním ze zakládajících členů WHO. WHO se zabývá i zdravotními systémy států, kontroluje zdraví a stav populace, zabývá se zdravotními problémy, které jsou v populaci rozšířené. Významnou úlohu v činnosti Světové zdravotnické organizace zastává i statistika. Sídlo organizace je v Ženevě. 194 členských států je rozděleno na 6 regionů, které mají své regionální úřadovny. Sídlo evropské úřadovny se nachází v Kodani. Světové zdravotnické shromáždění, jakožto nejvyšší orgán, zasedá jednou ročně v Ženevě a skládá se z ministrů zdravotnictví jednotlivých členských států. Výkonná rada zasedá dvakrát ročně a skládá se z odborníků, kteří jsou vybráni z členských států (90).

5.3.3 International Council of Nurses (ICN)

ICN úzce souvisí s profesními organizacemi zdravotnických záchranářů. Mezinárodní rada sester, jak zní český překlad názvu z angličtiny, je největší mezinárodní profesní organizací pro ošetrovatelství. Do ICN je zahrnuto přes 128 národních profesních organizací a po celém světě zastupuje více než 16 milionů sester (15). ICN však udává, že počet sester, které zastupuje, se dnes pohybuje okolo 28 milionů. Byla založena v roce 1899 a jedná se o nejrozsáhlejší profesní organizaci zdravotníků. Hlavním cílem ICN je zajistit kvalitní ošetrovatelskou péči pro všechny, zajistit šíření nových ošetrovatelských znalostí. Dále se pak snaží o to, aby se ošetrovatelská profese dostala mezi respektovaná povolání. ICN také spolupracuje se Světovou zdravotnickou organizací, Organizací spojených národů a s dalšími nevládními organizacemi (91).

ICN spolupracuje s partnery na různých kampaních, které propagují ošetrovatelství. Prostřednictvím kampaní, které INC pořádá, poskytuje věcné a aktuální informace o oboru ošetrovatelství (92). Jednou takovou kampaní je i Mezinárodní den sester, který se slaví každý rok 12. května. Toto datum je výročím narozením Florence Nightingalové, zakladatelky moderního ošetrovatelství (93). Mezinárodní rada sester také ve spolupráci s národními organizacemi oceňuje osobnosti, které znamenaly výjimečný přínos pro ošetrovatelství (92).

6 Shrnutí profesních organizací

Příloha A je výčet všech profesních organizací, které jsme pro účely této bakalářské práce vybrali. Věnovat se všem profesním organizacím zdravotnických záchranářů by bylo nemožné. Pro lepší orientaci a přehlednost jsou v příloze vypsány všechny profesní organizace společně se stranami, na kterých se informace o nich nachází.

7 Diskuze

V bakalářské práci jsme se zabývali profesními organizacemi zdravotnických záchranářů. Měli jsme dva hlavní cíle, kterými bylo popsat profesní organizace v České republice a mimo ni. Zvolili jsme organizace, které jsou nejdůležitější pro rozvoj záchranářství. Jako stěžejní zdroje jsme pro bakalářskou práci vybrali internetové stránky daných profesních organizací, protože se zde nachází nejaktuálnější informace a pozvánky na události, které jsou organizacemi pořádány. Dále jsme čerpali ze stanov, které upravují činnost organizací, ze zákonů a odborných článků.

V úvodu práce jsme krátce vysvětlili, kdo je zdravotnický záchranář, jak dlouhé je kvalifikační vzdělávání pro záchranáře a jak celé vzdělávání funguje. Specializačním oborem, kterým může zdravotnický záchranář na vysokoškolské, kvalifikační, vzdělání navázat, se nazývá Zdravotnický záchranář pro urgentní medicínu. Radomír Vlk, prezident Komory záchranářů, v jednom ze svých článků udává, že již v roce 2015 chybělo na českých záchranných službách okolo 400 lékařů (3). Z tohoto důvodu vznikl obor, který rozšiřuje kompetence zdravotnických záchranářů a zařazuje do nich i intubaci nebo podávání více léků (2). V další části bakalářské práce jsme se také věnovali historii ošetrovatelství, ze kterého se později záchranářství odštěpilo. Ošetrovatelství, jako takové, vzniklo plynule s rozšířením válečných konfliktů mezi lidmi, kdy se zdravotníci starali o raněné (8). Modernímu ošetrovatelství dala však vzniknout v 19. století Florence Nightingalová, která působila v nemocnici za trvání Krymské války. Dáma s lucernou, jak jí bylo přezdíváno, zlepšila podmínky pro raněné vojáky a tím snížila jejich úmrtnost (9).

Prvním cílem bakalářské práce bylo **popsat profesní organizace v kontextu se zdravotnickým záchranářstvím v České republice**. V českých zemích byl v roce 1857 vytvořen první spolek, jehož hlavním úkolem bylo poskytování první pomoci (8). Jeho členy byli především dobrovolní hasiči, ale i lékaři (11). Později přebral zodpovědnost za přednemocniční péči v Českých zemích Červený kříž. V roce 1867 vznikla pobočka Červeného kříže v Rakousku-Uhersku, která zastřešovala jeho činnost u nás (11). Červený kříž se ve svých publikacích prezentuje především jako hnutí, které pomáhá každému bez ohledu na to, jestli je přítel nebo nepřítel (12). V 50. letech 20. století se Červený kříž od poskytování přednemocniční péče u nás distancoval (8). Až v 70. letech

20. století nastal průlom ve vývoji přednemocniční neodkladné péče, kdy se pomalu, ale jistě začaly formovat krajské záchranné služby (7). Systém, který vznikl v České republice, se používá i v ostatních státech střední Evropy. Všechny zdroje, které jsme použili, se shodují v tom, že se jedná o propracovaný a velmi účinný systém, který rozložením výjezdových základů zkracuje dojezdovou dobu k pacientovi (8). **Asociace zdravotnických záchranných služeb České republiky**, o které jsme analýzou dostupných zdrojů zjistili, že je spíše správního charakteru. Sdružuje krajské záchranné služby, tedy poskytovatele přednemocniční neodkladné péče u nás (18). **Komora záchranářů zdravotnických záchranných služeb České republiky** sdružuje podle svých stanov pracovníky záchranných služeb a také zdravotnické záchranáře pracující v nemocnicích a na urgentních příjmech (30). Na svých webových stránkách uvádí cíle, které se shodují s těmi ve stanovách. Patří mezi ně vzdělávání, zastupování svých členů před správními orgány, ale také správné chování záchranářů (28). **Česká resuscitační rada** je profesní organizace, která se zabývá především kardiopulmonální resuscitací a vydáváním doporučených postupů (38). O **ČSARIM** jsme se ve všech dostupných zdrojích dočetli, že se jedná o profesní organizaci, která sdružuje lékaře i nelékařské zdravotnické pracovníky a zabývá se především intenzivní medicínou (42). Profesor Černý v jednom ze svých článků zhodnotil činnost ČSARIM za poslední rok a také se zabýval pandemií covidu-19, která znamenala mnoho nových poznatků do oboru intenzivní medicíny (44). Okrajově jsme se také zmínili o **Profesní a odborové organizaci zdravotnických pracovníků** a o **České asociaci sester**. O ČAS jsme se dočetli, že sice není záchranářská, ale ovlivňuje celé ošetrovatelství (48). **Horská služba České republiky** je profesní organizace úzce související s těmi záchranářskými. Její činnost má dlouhou tradici, což jsme si ověřili v publikacích, které jsou její historii věnovány. Cíl č. 1 byl splněn.

Druhým cílem bylo **popsat profesní organizace v kontextu se zdravotnickým záchranářstvím mimo Českou republiku**. Z důvodu velkého množství informací a profesních organizací jsme vybrali dva státy, kterým jsme se podrobněji věnovali. Popsali jsme i fungování zdravotnictví a systém fungování přednemocniční neodkladné péče. První zemí, kterou jsme vybrali, je Slovensko. Na Slovensku je systém poskytování přednemocniční neodkladné péče podobný jako ten v České republice (7). Jako vybrané profesní organizace jsme uvedli **Slovenskou komoru zdravotnických záchranářů** a slovenskou **Asociaci zdravotnické záchranné služby**. Činnosti, kterými se tyto dvě

organizace zabývají, jsou v podstatě stejné jako činnosti těchto českých organizací (65). Druhou zemí, kterou jsme pro tuto bakalářskou práci vybrali, je Spojené království Velké Británie a Severního Irsku. Systém poskytování nemocniční péče se v Británii liší od toho českého tím, že odvody nejsou zprostředkovány prostřednictvím veřejného pojištění, ale prostřednictvím daní. Na péči má tak právo každý, ale záleží jen na něm, jak dobrou péči dostane. Za nadstandardní služby si Angličané musí připlatit (71). Péče je pak poskytována prostřednictvím Národní zdravotní služby, která zastřešuje celé zdravotnictví včetně přednemocniční péče, a spadají pod ni i poskytovatelé záchranné služby (72). Anglie se od České republiky a Slovenska liší systémem poskytování přednemocniční neodkladné péče. Jeho podstatou je pacienta naložit a rychle ho odvést do nemocnice. Zatímco v České republice mu je první nejzákladnější léčba poskytnuta již od lékaře záchranné služby na místě události. Na záchranných službách pracuje v Anglii větší spektrum pracovníků, které se liší dosaženým vzděláním. Do výjezdových skupin patří také záchranář na kole nebo na motocyklu, z důvodu rychlejšího pohybu po městě. V Anglii také mnohem více využívají systém first responderů, dobrovolníků spolupracujících se záchrannou službou (78). **Rada zdravotnických povolání (HCPC)** je anglická profesní organizace, která sdružuje všechny pracovníky ve zdravotnictví včetně studentů. Srovnali jsme všechny dostupné informace a zjistili jsme, že registrace v ní je k výkonu povolání povinná (80). Zdravotnické záchranáře neboli „paramediky“ v Anglii sdružuje také **College of Paramedics**. Jejím hlavním cílem je zlepšování kvality poskytované péče a dále pak klade důraz na etiku a duševní a fyzické zdraví samotných záchranářů (83). Mezi zajímavosti, které se týkají anglických profesních organizací, jež jsme našli, patří **Air Ambulances UK**. Tak se nazývá charitativní instituce, která sdružuje 21 britských poskytovatelů letecké záchranné služby (84). Poslední anglickou organizací, které jsme se věnovali, je **Resuscitation Council UK (RCUK)**. Hlavní náplní práce RCUK je vydávání a aktualizace doporučených postupů pro resuscitaci, jejich šíření mezi laiky i profesionály (85). RCUK se také snaží o zařazení výuky resuscitace do školních osnov (86). Mezi organizace mimo Českou republiku jsme zařadili i mezinárodní organizace, které mají nadnárodní význam. První takovou organizací je **European Resuscitation Council** neboli Evropská resuscitační rada. Ta sdružuje 33 národních organizací a vydává guidelines k resuscitaci. Členy Evropské resuscitační rady je i Česká resuscitační rada a spadá pod ni i RCUK (88). O významu **Světové zdravotnické organizace** není pochyb. Nejedná se ryze o záchranářskou organizaci,

ale význam pro ošetrovatelství má veliký. Hlavním cílem WHO je zajistit zdraví a dostupnou zdravotní péči pro všechny (89). Poslední organizací, které jsme se v bakalářské práci věnovali, je **Mezinárodní rada sester**. Opět se jedná o organizaci úzce související. Zde jsme našli jedinou rozepři v použité literatuře. Podrazilová ve svých skriptech pro teorii ošetrovatelství z roku 2016 uvádí, že počet členů ICN se odhaduje na 16 milionů (15). Význam čerpání z webových stránek organizací se nám však ukázal záhy. ICN na nich uvádí, že má aktuálně okolo 28 milionů členů (91) (92). Cíl č. 2 byl splněn.

Bakalářská práce a studium relevantní literatury nám přineslo mnoho nových poznatků a zajímavostí. Vymezením základních pojmů jsme si prošli legislativu, o kterou se činnost zdravotnických záchranářů opírá. Zorientovali jsme se také v historii ošetrovatelství a zabývali jsme se i zakladatelkou moderního ošetrovatelství, Florence Nightingalovou. Za zajímavé považujeme zjištění, že pražská záchraná služba patří k nejstarším záchraným službám v Evropě (8). Během analýzy dostupných zdrojů jsme se dozvěděli, kterým činnostem se jednotlivé organizace věnují. Například AZSS ČR stojí za vytvořením aplikace Záchranka, která pomáhá pracovníkům na tísňových linkách a spolupracuje i s Horskou službou (25). Česká resuscitační rada pak stojí za zrodem propracovaného systému automatických externích defibrilátorů, které jsou rozmístěné tak, aby byly v případě potřeby rychle dostupné. Zajímavostí je, že tento systém vznikl až v roce 2013 v Brně (41). Tato bakalářská práce v nás také podnítila zájem o odborné konference a další vzdělávací akce pro záchranáře. Jednou takovou akcí, které jsme se během psaní bakalářské práce zúčastnili, byla konference pořádaná portálem Akutně.cz konaná v listopadu 2022 v Brně. Mezi její pořadatele patří i Česká resuscitační rada, Česká asociace sester, ČSARIM a POUZP. Zastáváme názor, že pro nás tato bakalářská práce byla přínosem a informace, které jsme se dozvěděli, budou pro náš budoucí profesní život užitečné.

8 Návrh doporučení pro praxi

Všechny profesní organizace, nejen ty blíže rozebírané v bakalářské práci, mají podobné cíle a funkce. Sdružují a propojují pracovníky napříč obory. Tím, že se tyto organizace vytváří, dávají vzniknout skupinám lidí, které mohou debatovat o problémech. Profesní organizace se také snaží zlepšovat kvalitu poskytované péče. Dalším cílem vzniku profesních organizací je vzdělávání. Profesní organizace slouží ke vzdělávání svých členů, pořádají různé konference a semináře. Některé organizace pořádají různé záchrannářské soutěže. Každý student zdravotnického oboru by měl mít alespoň základní povědomí o tom, že nějaké organizace existují. Jsou totiž klíčové pro jeho další vzdělávání, protože zdravotnictví je obor, ve kterém dochází k neustálému vývoji a inovacím. Registrací v profesních organizacích získává jejich člen přístup k různým kurzům a odborným akcím. Speciálním případem je i studium specializačního programu Zdravotnický záchranář pro urgentní medicínu, který zajišťuje právě AZZS ČR. Během studia bychom také ocenili zvyšování povědomí o takových akcích, dokonce bychom se jich i rádi účastnili. Větší důraz by také mohl být kladen na záchrannářské soutěže, na kterých se záchranáři nejen učí, ale také poznávají kolegy z celé republiky.

Vysokoškolské vzdělávání zdravotníků, všeobecných sester a zdravotnických záchranářů působí mezi odbornou veřejností kontroverzně. Některé všeobecné sestry vysokoškolské vzdělávání dokonce zavrhnou. Předmětem dalšího zkoumání v praxi by mohlo být vytvoření nového navazujícího studijního programu pro zdravotnické záchranáře. Záchranáři nemají po bakalářském programu možnost ve studiu pokračovat.

9 Závěr

Bakalářská práce se zabývá profesními organizacemi v kontextu se zdravotnickým záchranářstvím v České republice i mimo ni. Nejprve jsme vymezili pojem zdravotnický záchranář a krátce jsme se věnovali i kompetencím, které zdravotnický záchranář má. V bakalářské práci jsme popsali vznik oboru ošetrovatelství i záchranářství, které se postupem času z ošetrovatelství odštěpilo. Záchranářství jako takové není starý obor. Spolky, které v historii vznikaly, položily základní kámen pro vznik profesních organizací, jaké známe dnes. U vybraných organizací jsme popsali jejich hlavní cíle a činnosti.

Bakalářská práce má dva cíle, a to popsat profesní organizace v kontextu se zdravotnickým záchranářstvím v České republice. Cíl jsme splnili tak, že jsme vybrali nejdůležitější organizace pro záchranářství. U vybraných organizací jsme se zabývali jejich cíli, popsali jsme fungování organizací a jejich správní orgány. Dále jsme se zabývali zajímavostmi z činnosti organizací a akcemi, které organizace pořádají. Na konci kapitoly jsme se věnovali organizacím, jež nejsou přímo záchranářské, ale záchranáři se v nich často angažují. Pro splnění druhého cíle, popsání organizací mimo Českou republiku, jsme, podle dostupné literatury vybrali dva státy, u kterých jsme rozebrali nejdůležitější organizace zdravotnických záchranářů. Nezapomněli jsme ani na systém fungování zdravotnické záchranné služby, protože ten se s každým státem liší. Jako poslední kapitolu jsme rozebrali mezinárodní profesní organizace, které plní funkci kontrolní pro ty národní.

Bakalářská práce je teoretická a vypracovali jsme ji pomocí metody review a syntézy relevantních zdrojů literatury. Výstupem bakalářské práce je Příloha B Studijní opora do předmětu teorie ošetrovatelství.

Seznam použité literatury

- (1) ČESKO. Zákon č. 374 ze dne 8. prosince 2011 o zdravotnické záchranné službě, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2011. Částka 131. ISSN 1211-1244.
- (2) ČESKO. Zákon č. 96 ze dne 4. února 2004 o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2004. Částka 30, s. 1452-1479. ISSN 1211-1244.
- (3) VLK, Radomír. Kdo je a jak vznikl „SUPERZÁCHRANÁŘ“ záchranář – specialista v UM. *Modrá Hvězda Života* [online]. Modrá hvězda života, 2015, [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <http://modrahvezdazivota.cz/2015/06/28/kdo-je-a-jak-vznikl-superzachranar-zachranar-specialista-v-um/>.
- (4) ZDRAVOTNICKÁ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA HL. M. PRAHY. Zdravotníci záchranáři pro urgentní medicínu pomáhají v Praze s nejtěžšími případy už rok – Zdravotnická záchranná služba hl. m. Prahy. *Zdravotnická záchranná služba hl. m. Prahy* [online]. Praha: Zdravotnická záchranná služba hl. m. Prahy, 2017, [cit. 2022-04-26]. Dostupné také z: <https://www.zzshmp.cz/aktuality/zdravotnici-zachranari-pro-um-pomahaji-v-praze-uz-rok/>.
- (5) SLABÝ, Marek. Zdravotnické záchranné služby v České republice – fakta a čísla. *Urgentní medicína*. 2016, **19**(1), 6-11. ISSN 1212-1924. Dostupné také z: https://urgentnimedicina.cz/casopisy/UM_2016_1.pdf.
- (6) ČESKO. Zákon č. 372 ze dne 6. listopadu 2011 o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2011. Částka 131, s. 4730-4801. ISSN 1211-1244.
- (7) FRANĚK, Ondřej. Systém zdravotnické záchranné služby v ČR – ZACHRANNASLUZBA.CZ. *ZACHRANNASLUZBA.CZ – Nezávislý web o zdravotnické záchranné službě* [online]. Praha: Ondřej Franěk, 2022, [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://zachrannasluzba.cz/system-zzs-v-cr/>.

- (8) KVAPILOVÁ, Bára. Historie zdravotnických záchranných služeb. *Zdravotnictví a medicína*. 2015, **2015**(7-8), 45-45. ISSN 2336-2987.
- (9) SPÁČILOVÁ, Šárka. Florence Nightingaleová: Dáma s lucernou svou pevnou vůlí dokázala změnit svět. *Florence*. 2020, **16**(2), 29-30. ISSN 1801-464X. Dostupné také z: <https://www.florence.cz/casopis/archiv-florence/2020/2/>.
- (10) POKORNÝ, Jiří. Historie urgentní medicíny. *Urgentní medicína*. 2008, **11**(2), 37-38. ISSN 1212-1924. Dostupné také z: https://urgentnimedicina.cz/casopisy/UM_2008_02.pdf.
- (11) DVOŘÁČEK, David. Střípky z historie. *Urgentní medicína*. 2012, **15**(1), 32-34. ISSN 1212-1924. Dostupné také z: https://urgentnimedicina.cz/casopisy/UM_2012_01.pdf.
- (12) JUKL, Marek a Jana MAJRICOVÁ. *Století s Červeným křížem: 100 let Československého a Českého červeného kříže*. Praha: Český Červený kříž, 2019. ISBN 978-80-87729-28-1. Dostupné také z: https://www.cervenyriz.eu/files/files/cz/edicehnuti/100_let_CSCK.pdf.
- (13) ŠVEJNOHA, Josef. *Historie Mezinárodního Červeného kříže*. Praha: Úřad Českého Červeného kříže, 2008. ISBN 987-80-87036-28-0. Dostupné také z: https://www.cervenyriz.eu/files/files/cz/edicehnuti/100_let_CSCK.pdf.
- (14) JUKL, Marek. 100 let ČSČK a ČČK I. *Noviny Červeného kříže*. 2019, **26**(5), 1-2. ISSN 2336-8780. Dostupné také z: https://www.cervenyriz.eu/files/files/cz/noviny/NovinyCck_2019_5.pdf.
- (15) PODRAZILOVÁ, Petra et al. *Teorie ošetrovatelství: skripta pro bakalářské studijní obory*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2016. ISBN 978-80-7494-297-6.
- (16) KOMORA ZÁCHRANÁŘŮ. Cíle a vize – Komora záchranářů. *Komora záchranářů* [online]. Praha: Komora záchranářů, 2020, [cit. 2022-08-23]. Dostupné z: <https://www.komorazachranaru.cz/cile-a-vize>.
- (17) ČESKÁ ASOCIACE SESTER. O nás | Česká asociace sester. Úvodní stránka | Česká asociace sester [online]. Praha: Česká asociace sester, 2017, [cit. 2022-09-02]. Dostupné z: <http://www.cna.cz/o-spolecnosti/>.
- (18) AZZS ČR. AZZS ČR | Asociace zdravotnických záchranných služeb ČR. *Úvod | Asociace zdravotnických záchranných služeb ČR* [online]. České Budějovice:

- AZZS ČR, 2022, [cit. 2022-09-02]. Dostupné z: <https://www.azzs.cz/o-nas/azzs-cr>.
- (19) AZZS ČR. *Stanovy Asociace zdravotnických záchranných služeb České republiky, z.s.* České Budějovice: AZZS ČR, 2015. Zveřejnila AZZS ČR. Dostupné z: https://www.azzs.cz/data/web/old_data/doc/azzs/Stanovy%20AZZS%20c4%8cR%202015.pdf.
- (20) AZZS ČR. *Zápis z jednání členské schůze AZZS ČR I 2022.* Praha: AZZS ČR, 2022. Zveřejnila AZZS ČR. Dostupné z: <https://www.azzs.cz/data/web/dokumenty/Z%C3%A1pisy%20z%20jedn%C3%A1n%C3%AD/Zpis-z-jednn-AZZS-R-1-2022.pdf>.
- (21) AZZS ČR. 2022. *Připravenost Zdravotnických záchranných služeb ČR na řešení situace vyvolané válečným konfliktem na Ukrajině.* České Budějovice: AZZS ČR, 3.3. 2022. Zveřejnila AZZS ČR. Dostupné z: <https://www.azzs.cz/data/web/dokumenty/Z%C3%A1pisy%20z%20jedn%C3%A1n%C3%AD/Zpis-z-mimodn-schze-AZZS-R-UK.pdf>.
- (22) AZZS ČR. Nadace záchranářů | Asociace zdravotnických záchranných služeb ČR. *Úvod | Asociace zdravotnických záchranných služeb ČR* [online]. České Budějovice: AZZS ČR, 2022 [cit. 2022-09-02]. Dostupné z: <https://www.azzs.cz/nadace-zachranaru>.
- (23) NADAČNÍ FOND KRYŠTŮFEK. O NÁS – Nadační fond Kryštůfek. *Nadační fond Kryštůfek* [online]. Brno: Nadační fond Kryštůfek, 2021, [cit. 2022-09-02]. Dostupné z: <https://krystufek.cz/o-nas/>.
- (24) REDAKCE FLORENCE. Videopřenosy z místa nehody: aplikace Záchranka upřela oči záchranářů k volajícím o pomoc. *Florence*. 2020, **16**(5), 3-3. ISSN 1801-464X. Dostupné také z: <https://www.florence.cz/casopis/archiv-florence/2020/5/videoprenosy-z-mista-nehody-aplikace-zachranka-uprela-oci-zachranaru-k-volajicim-o-pomoc/>.
- (25) AZZS ČR. Aplikace ZÁCHRANKA | Asociace zdravotnických záchranných služeb ČR. *Úvod | Asociace zdravotnických záchranných služeb ČR* [online]. České Budějovice: AZZS ČR, 2022, [cit. 2022-09-02]. Dostupné z: <https://www.azzs.cz/podporujeme/aplikace-zachranka>.

- (26) AZZS ČR. SPIS | Asociace zdravotnických záchranných služeb ČR. *Úvod | Asociace zdravotnických záchranných služeb ČR* [online]. České Budějovice: AZZS ČR, 2022, [cit. 2022-09-02]. Dostupné z: <https://www.azzs.cz/spis>.
- (27) HUMPL, L., I. NOVÁKOVÁ KNÍŽKOVÁ a V. KOLÁŘOVÁ. *Zpráva o činnosti SPIS 2021*. Praha: Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2022. Zveřejnilo Ministerstvo zdravotnictví České republiky. Dostupné také z: https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/2022/02/Zprava-o-cinnosti-SPIS-za-rok-2021_F.pdf.
- (28) KOMORA ZÁCHRANÁŘŮ. O nás – Komora záchranářů. *Komora záchranářů* [online]. Praha: KZ ZZS ČR, 2020, [cit. 2022-09-05]. Dostupné z: <https://www.komorazachranaru.cz/o-nas>.
- (29) KZ ZZS ČR. Historie komory – Komora záchranářů. *Komora záchranářů* [online]. Praha: KZ ZZS ČR, 2021, [cit. 2022-09-05]. Dostupné z: <https://www.komorazachranaru.cz/historie-komory>.
- (30) KZ ZZS ČR. *Stanovy Komory záchranářů zdravotnických záchranných služeb České republiky, z.s.: Ministerstvo spravedlnosti ČR pod spisovou značkou L 6831*. Praha: KZ ZZS ČR, 2019. Zveřejnila KZ ZZS ČR. Dostupné také z: <https://www.komorazachranaru.cz/files/download/ke-stahnuti/341513810-Stanovy-9.12.2019.pdf>.
- (31) KOLOUCH, Petr. *Etický kodex a normy profesionálního chování zaměstnanců Zdravotnické záchranné služby hl. m. Prahy*. Praha: Zdravotnická záchranná služba hl. m. Prahy, 2017. Zveřejnila Zdravotnická záchranná služba hl. m. Prahy. Dostupné také z: https://zip.zzshmp.cz/vm/upload/Prilohy_Zip/131/ZD.03.01.pdf.
- (32) ČESKO. MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ. Etický kodex zdravotnického pracovníka nelékařských oborů. In: *Věstník MZČR*. 2004, částka 7, s.12-13. ISSN 1211-0868. Dostupné také z: <https://www.mzcr.cz/vestnik/vestnik-7-2004-2/>.
- (33) BÖHM, Pavel. *Práce na ZZS z pohledu jednotlivých profesí, z pohledu OUP a dalších složek IZS: sborník abstrakt V. odborné konference KZ ZZS ČR, Olomouc*. Praha: KZ ZZS ČR, 2013. ISBN 978-80-260-4024-8. Dostupné také z: http://www.komorazachranaru.cz/files/download/ke-stahnuti/2013_Sbornik.pdf.

- (34) SANOPHARM CZ. Základní informace o XXVIII. Dostálových dnech urgentní medicíny & Dostálovy dny urgentní medicíny. *Dostálovy dny urgentní medicíny & Webové stránky každoroční konference zaměřené na urgentní medicínu* [online]. Ostrava: Sanopharm CZ, 2022, [cit. 2022-09-08]. Dostupné z: <https://dostalovydney.cz/2022/06/24/zakladni-informace-o-xviii-dostalovych-dnech-urgentni-mediciny/>.
- (35) ŠEBLOVÁ, Jana. XXVII. Dostálovy dny urgentní medicíny 12.-14. října 2021. *Urgentní medicína*. 2021, **24**(3), 27-27. ISSN 1212-1924. Dostupné také z: https://urgentnimedicina.cz/casopisy/UM_2021_3.pdf.
- (36) BUDÍKOVÁ, Kateřina. *Zlaté záchrannářské kříže za rok 2021 budou předány*. Brno: RESCUE Press, 2022. Zveřejnila redakce RESCUE reportu. Dostupné také z: https://www.zachranarskykriz.cz/cz/wp-content/uploads/2022/05/tiskova%CC%81-zpra%CC%81va_5.5.2022.pdf.
- (37) ČESKÁ RESUSCITAČNÍ RADA. Česká resuscitační rada – Česká resuscitační rada. *Hlavní strana – Česká resuscitační rada* [online]. Hradec Králové: Česká resuscitační rada, 2022, [cit. 2022-09-08]. Dostupné z: <https://www.resuscitace.cz/ceska-resuscitacni-rada>.
- (38) ČESKÁ RESUSCITAČNÍ RADA. Stanovy – Česká resuscitační rada. *Hlavní strana – Česká resuscitační rada* [online]. Hradec Králové: Česká resuscitační rada, 2010, [cit. 2022-09-08]. Dostupné z: <https://www.resuscitace.cz/ceska-resuscitacni-rada/stanovy>.
- (39) ČESKÁ RESUSCITAČNÍ RADA. Hlavní cíle – Česká resuscitační rada. *Hlavní strana – Česká resuscitační rada* [online]. Hradec Králové: Česká resuscitační rada, 2022, [cit. 2022-09-08]. Dostupné z: <https://www.resuscitace.cz/ceska-resuscitacni-rada/hlavni-cile>.
- (40) TRUHLÁŘ, Anatolij et al. *Doporučené postupy pro resuscitaci ERC 2021: Souhrn doporučení*. Olomouc: Solen, 2021. ISBN 987-80-7471-358-3. Dostupné také z: <https://www.resuscitace.cz/files/files/0/yhj6s/gl-2021-summary-final-cz.pdf>.
- (41) TRUHLÁŘ, Anatolij a Jarmila DRÁBKOVÁ. Aktuality České resuscitační rady. *Urgentní medicína*. 2013, **16**(3), 49-53. ISSN 1212-1924. Dostupné také z: https://urgentnimedicina.cz/casopisy/UM_2013_03.pdf.

- (42) ČSARIM. Kdo jsme – ČSARIM. *ČSARIM* [online]. České Budějovice: ČSARIM, 2022, [cit. 2022-09-09]. Dostupné z: <https://www.csarim.cz/kdo-jsme>.
- (43) ČSARIM. *Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně, Česká společnost anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny ČLS JEP, Stanovy*. Praha: ČSARIM, 2003. Zveřejnila ČSARIM. Dostupné také z: <https://www.csarim.cz/getmedia/1162c07d-dc6f-420b-9981-6967a8fe48fb/stanovy-csarim-cls-jep.pdf.aspx>.
- (44) ČERNÝ, Vladimír. ČSARIM v roce 2022 – krátké ohlédnutí zpět a pohled dopředu. *Anesteziologie a intenzivní medicína*. 2022, **33**(1), 3-4. ISSN 1214-2158. Dostupné také z: <https://aimjournal.cz/pdfs/aim/2022/01/14.pdf>.
- (45) PROFESNÍ A ODBOROVÁ UNIE ZDRAVOTNICKÝCH PRACOVNÍKŮ. O POUZP – Profesní a odborová organizace zdravotnických pracovníků, z. s. *Profesní a odborová unie zdravotnických pracovníků, z.s.* [online]. Brno: Profesní a odborová unie zdravotnických pracovníků, 2022, [cit. 2022-09-09]. Dostupné z: http://pouzp.cz/?page_id=63.
- (46) POUZP et al. *Metodické doporučení o řešení situací spojených s poraněním ostrými předměty ve zdravotnictví a prevence jejich vzniku*. Brno: POUZP, 2016. Zveřejnila: POUZP. Dostupné také z: http://pouzp.cz/wp-content/uploads/2016/10/Metodick%C3%A9-doporu%C4%8Den%C3%AD_FINAL.pdf.
- (47) LOOSOVÁ, Jitka et al. *Pracovní postup preanalytické fáze laboratorního vyšetření krve*. Brno: POUZP, 2018. Zveřejnila POUZP. Dostupné také z: <http://pouzp.cz/wp-content/uploads/2018/08/Pracovn%C3%AD-postup-preanalytick%C3%A9-f%C3%A1ze-laboratorn%C3%ADho-vy%C5%A1et%C5%99en%C3%AD-krve.pdf>.
- (48) ČESKÁ ASOCIACE SESTER. *Stanovy České asociace sester*, z. s. Praha: Česká asociace sester, 2017. Zveřejnila Česká asociace sester. Dostupné také z: https://www.cnaa.cz/docs/tiskoviny/stanovy_2018.pdf.
- (49) ČESKÁ ASOCIACE SESTER. Cíle | Česká asociace sester. *Úvodní stránka | Česká asociace sester* [online]. Praha: Česká asociace sester, 2017, [cit. 2022-09-10]. Dostupné z: <https://www.cnaa.cz/cile/>.

- (50) ČESKÁ ASOCIACE SESTER. *Výroční zpráva 2020*. Praha: Česká asociace sester, 2021. Zveřejnila Česká asociace sester. Dostupné také z: <https://www.cnaa.cz/docs/tiskoviny/vz-cas-2020-final.pdf>.
- (51) BARTONÍČKOVÁ, Daniela. *Pátá oficiální zpráva o aktivitách Nursing Now ČR*. Praha: Česká asociace sester, 2020. Zveřejnila Česká asociace sester. Dostupné také z: <https://www.cnaa.cz/docs/tiskoviny/5-reportnncr102020.pdf>.
- (52) JÍCHOVÁ, Kateřina. *Ceny Florence Nightingalové za ošetřovatelství uděleny*. Praha: Česká asociace sester, 2018. Zveřejnila Česká asociace sester. Dostupné také z: https://www.cnaa.cz/docs/tiskoviny/tz_ceny-florence-nightingalove-znajji-sve-letosni-vitezky.pdf.
- (53) HORSKÁ SLUŽBA ČR. *Statut obecně prospěšné společnosti*. Špindlerův Mlýn: Horská služba ČR, 2020. Zveřejnila Horská služba ČR. Dostupné také z: <https://www.horskasluzba.cz/data/web/download/statut-uplne-zneni-ze-dne-20.11.2020-ocred.pdf>.
- (54) HORSKÁ SLUŽBA ČR. *Stanovy Horské služby České republiky, z. s.* Špindlerův Mlýn: Horská služba ČR, 2017. Zveřejnila Horská služba ČR. Dostupné také z: <https://www.horskasluzba.cz/data/web/download/stanovy-horske-sluzby-eske-republiky-z.s.-2017.pdf>.
- (55) HORSKÁ SLUŽBA ČR. Horská služba České republiky, z.s. | O Horské službě | Horská služba ČR. *Úvodní stránka | Horská služba ČR* [online]. Špindlerův Mlýn: Horská služba ČR, 2022, [cit. 2022-12-09]. Dostupné z: <https://www.horskasluzba.cz/cz/horska-sluzba/horska-sluzba-ceske-republiky-z-s>.
- (56) KOLÁŘ, František. K počátkům Horské služby. *Studia kinanthropologica*. 2013, **14**(2), 127-140. ISSN 1213-2101. Dostupné také z: <https://sk.pf.jcu.cz/pdfs/stk/2013/02/07.pdf>.
- (57) FEJFAR, Aleš. *Historie Horské služby*. Špindlerův Mlýn: Horská služba ČR, 2005. Zveřejnila Horská služba ČR. Dostupné také z: <https://www.horskasluzba.cz/data/web/download/historie-horske-sluzby-web.pdf>.
- (58) ČESKO. Zákon č. 159 ze dne 30. června 1999 o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském

- podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 53, s. 3056-3063. ISSN 1211-1244.
- (59) HORSKÁ SLUŽBA ČR. *Desatero zásad bezpečného chování při pohybu v horském terénu*. Špindlerův Mlýn: Horská služba ČR, 2022. Zveřejnila Horská služba ČR. Dostupné také z: <https://www.horskaslužba.cz/data/web/download/desatero-horske-sluzby.pdf>.
- (60) HORSKÁ SLUŽBA ČR. První zima s lavinovým vyhledávacím systémem Recco | Aktuality | Horská služba ČR. *Úvodní stránka | Horská služba ČR* [online]. Špindlerův Mlýn: Horská služba ČR, 2022-03-28 [cit. 2022-09-14]. Dostupné z: <https://www.horskaslužba.cz/cz/aktualni-informace/aktualne/aktuality/3274-prvni-zima-s-lavinovym-vyhledavacim-systemem-recco>.
- (61) HAVLÍKOVÁ, Eva a Martina VITKOVÁ. Systém poskytovania neodkladnej zdravotnej starostlivosti záchrannou zdravotnou službou. *inVitro*. 2018, 6(3), 120-127. ISSN 1339-5912. Dostupné také z: <https://www.unilabs.sk/clanky-invitro/system-poskytovania-neodkladnej-zdravotnej-starostlivosti-zachrannou-zdravotnou>.
- (62) SLOVENSKO. Zákon č. 578 ze dne 21. října 2004 o poskytovatel'och zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: *Zbierka zákonov Slovenskej republiky*. 2004, částka 245, s. 5682-5759. Dostupné také z: https://www.slov-lex.sk/static/pdf/2004/578/ZZ_2004_578_20220801.pdf.
- (63) SLOVENSKO. VLÁDA. Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 296 z 9. júna 2010 o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností. In: *Zbierka zákonov Slovenskej republiky*. 2010, částka 112, s. 2362–2411. Dostupné také z: https://www.slov-lex.sk/static/pdf/2010/296/ZZ_2010_296_20220401.pdf.
- (64) SLOVENSKÁ KOMORA ZDRAVOTNICKÝCH ZÁCHRANÁROV. *Stanovy Slovenskej komory zdravotníckych záchranárov*. Košice: Slovenská komora zdravotníckych záchranárov, 2015. Zveřejnila Slovenská komora zdravotníckych záchranárov. Dostupné také z: <https://www.skzz.sk/files/fileManager/frontend-downloads/bpt-275-1/stanovy-skzz-r2015.pdf>.

- (65) SLOVENSKÁ KOMORA ZDRAVOTNÍCKYCH ZÁCHRANÁROV. O nás | Slovenská komora zdravotníckych záchranárov. *Slovenská komora zdravotníckych záchranárov* | Slovenská komora zdravotníckych záchranárov [online]. Bratislava: Slovenská komora zdravotníckych záchranárov, 2022, [cit. 2022-09-17]. Dostupné z: <https://www.skzz.sk/o-nas>.
- (66) ASOCIÁCIA ZÁCHRANNEJ ZDRAVOTNEJ SLUŽBY. O Asociácii. *Asociácií záchranej zdravotnej služby* [online]. Poprad: Asociácia záchranej zdravotnej služby, 2022, [cit. 2022-09-17]. Dostupné z: <https://www.azzs.sk/o-asociatii>.
- (67) ASOCIÁCIA ZÁCHRANNEJ ZDRAVOTNEJ SLUŽBY. *Stanovy Asociácie záchranej zdravotnej služby, v znení dodatku č. 1 zo dňa 20.8.2010, dodatku č. 2 zo dňa 16.4.2013, zmien zo dňa 19.9.2016, zmien zo dňa 8.10.2019 a zmien zo dňa 2.9.2020*. Poprad: Asociácia záchranej zdravotnej služby, 2020. Zverejnila Asociácia záchranej zdravotnej služby. Dostupné také z: <https://www.azzs.sk/uploads/files/stanovy/stanovy-azzs-schvalene-znenie-2020.pdf>.
- (68) ASOCIÁCIA ZÁCHRANNEJ ZDRAVOTNEJ SLUŽBY. Členovia. *Asociácií záchranej zdravotnej služby* [online]. Poprad: Asociácia záchranej zdravotnej služby, 2022, [cit. 2022-09-17]. Dostupné z: <https://www.azzs.sk/o-asociatii/clenovia>.
- (69) BULÍKOVÁ, Táňa et al. Ako resuscitujeme III. *Urgentní medicína*. 2016, **19**(4), 13-17. ISSN 1212-1924. Dostupné také z: https://urgentnimedica.cz/casopisy/UM_2016_4.pdf.
- (70) BULÍKOVÁ, Táňa et al. Ako resuscitujeme?: vyhodnotenie Majstrovstiev Slovenska v kardiopulmonálnej resuscitácii (MS v KPR), RESCUE LESNICA 2014. Slovenský ráj, 19. septembra 2014. *Urgentní medicína*. 2015, **18**(1), 38-41. ISSN 1212-1924. Dostupné také z: https://urgentnimedica.cz/casopisy/UM_2015_01.pdf.
- (71) HUNTLEY, Lenka. Anglické zdravotníctví – Blog iDNES.cz. *iDNES.cz – s námi víte víc* [online]. Praha: MARFA, 2012, [cit. 2022-09-24]. Dostupné z: <https://huntley.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=303417>.
- (72) TINTINALLI, J. E., P. CAMERON a C. J. HOLLMAN. *EMS: A Practical Global Guidebook*. Shelton, Ct.: People's Medical Publishing House, 2010. ISBN 978-160-7950-431.

- (73) AACE. Structure of the UK ambulance services – aace.org.uk. *AACE: Association of Ambulance Chief Executives* [online]. London: AACE, 2022, [cit. 2022-09-25]. Dostupné z: <https://aace.org.uk/uk-ambulance-service/>.
- (74) NHS. When to use NHS 111 – NHS. *The NHS website - NHS* [online]. [London]: Crown, 2017-12-22 [cit. 2022-09-25]. Dostupné z: <https://www.nhs.uk/nhs-services/urgent-and-emergency-care-services/when-to-use-111/>.
- (75) NHS. Emergency care assistant | Health Careers. *The NHS website - NHS* [online]. [London]: Crown, 2022, [cit. 2022-09-25]. Dostupné z: <https://www.healthcareers.nhs.uk/explore-roles/ambulance-service-team/roles-ambulance-service/emergency-care-assistant>.
- (76) NHS. Emergency medical technician | Health Careers. *The NHS website - NHS* [online]. [London]: Crown, 2022, [cit. 2022-09-25]. Dostupné z: <https://www.healthcareers.nhs.uk/explore-roles/ambulance-service-team/roles-ambulance-service/emergency-medical-technician>.
- (77) NHS. Information on being a paramedic - Degrees and Courses - NHS Careers. *Health Careers* [online]. [London]: NHS, 2015-04-01 [cit. 2022-09-25]. Dostupné z: <https://www.healthcareers.nhs.uk/explore-roles/allied-health-professionals/roles-allied-health-professions/roles-allied-health-professions/paramedic/paramedic>.
- (78) LONDON AMBULANCE SERVICE NHS TRUST. Who will treat you – London Ambulance Service NHS Trust. *Home – London Ambulance Service NHS Trust* [online]. London: London Ambulance Service NHS Trust, 2017, [cit. 2022-09-25]. Dostupné z: <https://www.londonambulance.nhs.uk/calling-us/who-will-treat-you/>.
- (79) HCPC. *HCPC Corporate Strategy 2021-2026*. London: HCPC, 2021. Zveřejnila HCPC. Dostupné také z: <https://www.hcpc-uk.org/globalassets/about-us/what-we-do/corporate-strategy/hcpc-corporate-strategy-2021-2026.pdf>.
- (80) HCPC. What we do |. *The Health and Care Professions Council (HCPC)* | [online]. London: Health and Care Professions Council, 2018-07-30 [cit. 2022-09-30]. Dostupné z: <https://www.hcpc-uk.org/about-us/what-we-do/>.
- (81) HCPC. *Standards of conduct, performance and ethics*. London: HCPC, 2016. Zveřejnila HCPC. Dostupné také z: [https://www.hcpc-](https://www.hcpc-uk.org/globalassets/about-us/standards-of-conduct-performance-and-ethics.pdf)

uk.org/globalassets/resources/standards/standards-of-conduct-performance-and-ethics.pdf.

- (82) COLLEGE OF PARAMEDICS. 2022a. About us. [*College of Paramedics Home*] [online]. Bridgwater: College of Paramedics, 2022, [cit. 2022-10-01]. Dostupné z: https://collegeofparamedics.co.uk/COP/About_us/COP/About_Us/About_us.aspx?hkey=ba7d95b7-53e9-45d0-8645-41002d3cffc1.
- (83) COLLEGE OF PARAMEDICS. Vision, Strategy and Structure. [*College of Paramedics Home*] [online]. Bridgwater: College of Paramedics, 2022, [cit. 2022-10-01]. Dostupné z: https://collegeofparamedics.co.uk/COP/About_us/Vision%20Strategy%20and%20Structure/COP/About_Us/vision_strategy_and_structure.aspx?hkey=9af89a31-5c7b-4f69-8fdc-57326910f483.
- (84) AIR AMBULANCES UK. About us – Air Ambulances UK. *Home – Air Ambulances UK* [online]. Birmingham: Air Ambulances UK, 2022, [cit. 2022-10-01]. Dostupné z: <https://www.airambulancesuk.org/about-us/>.
- (85) RESUSCITATION COUNCIL UK. Who we are | Resuscitation Council UK. *Home | Resuscitation Council UK* [online]. London: Resuscitation Council UK, 2022, [cit. 2022-10-02]. Dostupné z: <https://www.resus.org.uk/about-us/who-we-are>.
- (86) RESUSCITATION COUNCIL UK. CPR in Schools | Resuscitation Council UK. *Home | Resuscitation Council UK* [online]. London: Resuscitation Council UK, 2022, [cit. 2022-10-02]. Dostupné z: <https://www.resus.org.uk/public-resource/cpr-schools>.
- (87) RESUSCITATION COUNCIL UK. Restart A Heart Day | Resuscitation Council UK. *Home | Resuscitation Council UK* [online]. London: Resuscitation Council UK, 2022, [cit. 2022-10-02]. Dostupné z: <https://www.resus.org.uk/get-involved/restart-heart-day>.
- (88) ERC. [About] ERC | Bringing resuscitation to the world. *ERC | Bringing resuscitation to the world* [online]. Niel: European Resuscitation Council, 2022, [cit. 2022-10-02]. Dostupné z: <https://www.erc.edu/about>.
- (89) WHO. About WHO. *World Health Organization (WHO)* [online]. Genève: WHO, 2022, [cit. 2022-10-03]. Dostupné z: <https://www.who.int/about>.

- (90) MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ. Světová zdravotnická organizace – Ministerstvo zdravotnictví. *Ministerstvo zdravotnictví* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví, aktualiz. 2022-03-03, 2014, [cit. 2022-10-03]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/svetova-zdravotnicka-organizace/>.
- (91) INTERNATIONAL COUNCIL OF NURSES. Who we are | ICN - International Council of Nurses. *ICN - International Council of Nurses* [online]. Genève: International Council of Nurses, 2022, [cit. 2022-10-03]. Dostupné z: <https://www.icn.ch/who-we-are>.
- (92) INTERNATIONAL COUNCIL OF NURSES. What we do | ICN - International Council of Nurses. *ICN - International Council of Nurses* [online]. Genève: International Council of Nurses, 2022, [cit. 2022-10-03]. Dostupné z: <https://www.icn.ch/what-we-do>.
- (93) ANON. Mezinárodní den sester. *Svatoanenské listy*. 2018, **10**(1), 23. ISSN 1805–7950. Dostupné také z: https://www.fnusa.cz/wp-content/uploads/2018/06/Svatoanenske_listy_04_2018_web.pdf.

Seznam příloh

Příloha A Výčet profesních organizací

Příloha B Studijní opora do předmětu teorie ošetrovatelství

Příloha A Výčet profesních organizací

Asociace zdravotnických záchranných služeb České republiky.....	26
Komora záchranářů zdravotnických záchranných služeb České republiky	29
Česká resuscitační rada	31
Česká společnost anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny	33
Profesní a odborová unie zdravotnických pracovníků.....	34
Česká asociace sester	35
Horská služba České republiky.....	37
Slovenská komora zdravotnických záchranářů	42
Asociace zdravotnické záchranné služby Slovenské republiky.....	43
Rada zdravotnických povolání.....	47
College of Paramedics	48
Air Ambulances UK	48
Resuscitation Council UK	48
European Resuscitation Council.....	49
World Health Organization.....	50
International Council of Nurses	50

Příloha B Studijní opora do předmětu teorie ošetřovatelství

Profesní organizace v kontextu se zdravotnickým záchrannářstvím

Studijní opora do předmětu Teorie ošetřovatelství

2022

Autor:

Barbora Myšáková

Obsah

Obsah	3
Seznam použitých zkratk	4
Úvod.....	6
Používané podkapitoly	6
1 Definice oboru zdravotnický záchranář.....	7
1.1 Definice záchranné služby	8
1.2 Zdravotnický záchranář a zdravotnický záchranář pro urgentní medicínu	8
1.3 Systém fungování přednemocniční neodkladné péče v České republice.. ..	8
1.4 Funkce profesních organizací	9
2 Profesní organizace zdravotnických záchranářů v České republice i mimo ni	11
2.1 Profesní organizace v kontextu se zdravotnickým záchranářstvím v České republice	12
2.2 Profesní organizace v kontextu se zdravotnickým záchranářstvím mimo Českou republiku	14
2.2.1 Slovensko	14
2.2.2 Spojené království Velké Británie a Severního Irska.....	14
2.3 Mezinárodní profesní organizace	15
Seznam příloh	20

Seznam použitých zkratek

AZZS	Asociace zdravotnických záchranných služeb České republiky
č.	číslo
ČAS	Česká asociace sester
ČR	Česká republika
ČRR	Česká resuscitační rada
ČSARIM	Česká společnost anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny
HCPC	Health Care Professions Council, Rada zdravotnických povolání
HS ČR	Horská služba České republiky
ICN	International Council of Nurses, Mezinárodní rada sester
KZ ZZS	Komora záchranářů zdravotnických záchranných služeb České republiky
LZS	letecká záchranná služba
min	minuta
NLZP	nelékařští zdravotničtí pracovníci
POUZP	Profesní a odborová unie zdravotnických pracovníků
Sb.	Sbírka zákonů
SŠ	středoškolské
SKZZ	Slovenská komora zdravotnických záchranářů
RLP	rychlá lékařská pomoc
RV	rendez-vous systém
RZP	rychlá záchranná pomoc

UK	United Kingdom, Spojené království
VOŠ	vyšší odborné
VŠ	vysokoškolské
WHO	World Health Organization, Světová zdravotnická organizace
ZZS	zdravotnická záchranná služba

Úvod

Tato studijní opora tvoří součást předmětu Teorie ošetřovatelství. Teorie ošetřovatelství je předmět, který se vyučuje v prvním roce bakalářského studijního programu. Zaměřuje se na profesní organizace v kontextu se zdravotnickým záchranářstvím a zároveň je i výstupem bakalářské práce. Slouží nejen studentům oboru Zdravotnický záchranář, ale také studentům oboru Všeobecné ošetřovatelství.

Používané podkapitoly

Cíl studijní opory

Doba ke studiu

Obsah

Klíčová slova

Odborná terminologie

Výklad

Souhrn

Kontrolní otázky

Poznámky

Použitá literatura

Testy

1 Definice oboru zdravotnický záchranář

Cíl studijní opory

Po nastudování této kapitoly:

- dokážete vymežit obor zdravotnický záchranář, definovat zdravotnickou záchrannou službu,
- porozumíte systému vzdělávání zdravotnických záchranářů v České republice,
- se seznámíte se systémem fungování zdravotní péče v naší republice,
- porozumíte funkcím profesních organizací.

Doba ke studiu

Doporučená doba ke studiu této kapitoly se pohybuje okolo 2 hodin.

Obsah

Definice záchranné služby.

Zdravotnický záchranář, zdravotnický záchranář pro urgentní medicínu.

Systém fungování přednemocniční neodkladné péče v České republice.

Funkce profesních organizací.

Klíčová slova

Zdravotnický záchranář, vzdělávání, systém záchranné služby, profesní organizace, funkce profesních organizací

Definujte tyto odborné pojmy

Zákon o zdravotních službách:

Zákon o nelékařských zdravotnických povoláních:

Zdravotnický záchranář pro urgentní medicínu:

Profesní organizace zdravotnických záchranářů:

Výklad

1.1 Definice záchranné služby

Záchranná služba je zdravotní služba, která je určena k poskytování přednemocniční neodkladné péče. Tato péče je poskytována, je-li ohroženo zdraví postiženého nebo vyskytne-li se postižený v přímém ohrožení života. Činnost záchranné služby upravuje zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách. V tomto zákoně je upravena i činnost tísňové linky a složek integrovaného záchranného systému při vzniku mimořádné události s hromadným postižením osob.

1.2 Zdravotnický záchranář a zdravotnický záchranář pro urgentní medicínu

Zdravotnický záchranář:

- kvalifikace podle zákona č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních
- tříletý bakalářský obor na vysoké škole
- poskytování přednemocniční neodkladné péče v rámci záchranné služby, práce u intenzivního lůžka a na urgentním příjmu
- 1 rok výkonu povolání při poskytování neodkladné péče u lůžka nebo na urgentním příjmu

Zdravotnický záchranář pro urgentní medicínu:

- forma specializačního vzdělávání pro zdravotnické záchranáře
- obor vznikl, aby ulehčil lékařům
- více kompetencí
- zakončeno atestační zkouškou

1.3 Systém fungování přednemocniční neodkladné péče v České republice

Složení výjezdových skupin v České republice:

- rychlá zdravotnická pomoc, RZP, která se skládá ze záchranáře a řidiče,

- rychlá lékařská pomoc, RLP, složená z lékaře, záchranáře a řidiče,
- RV, jehož posádkou je lékař a záchranář,
- LZS neboli letecká záchranná služba, které létá ve složení lékař, záchranář a pilot.

1.4 Funkce profesních organizací

Funkce profesních organizací můžeme rozdělit na 3 hlavní skupiny. Patří mezi ně funkce sdužovací, která úzce souvisí s funkcí socializační. Profesní organizace hájí zájmy záchranářů, zastupují je před správními orgány, kontrolují kvalitu poskytované péče a chrání pacienty. Dále pořádají různé akce, na kterých se sdružují a seznamují záchranáři napříč celou republikou.

Třetí funkcí profesních organizací je funkce vzdělávací. Vzdělávání zdravotnických záchranářů dělíme na tři skupiny. Patří do nich vzdělávání **kvalifikační**, které je nutné pro získání kvalifikace pro výkon tohoto povolání a je zmíněno v kapitole, které se týká vymezení pojmu zdravotnický záchranář. Do forem **specializačního** vzdělávání, které je dalším druhem vzdělávání záchranářů, patří studium oboru záchranáře pro urgentní medicínu. Posledním druhem vzdělávání je vzdělávání **celoživotní**, které je ve zdravotnictví nezbytné, neboť dochází k neustálému vývoji a pokroku. Svou úlohu v celoživotním vzdělávání zastávají právě profesní organizace, které pořádají různé kurzy a konference.

Souhrn

Zdravotnická záchranná služba je služba, která je poskytovaná pacientům, kteří se ocitnou v ohrožení zdraví nebo v přímém ohrožení života. Její činnost je upravena zákonem, stejně tak, jako činnost lidí, kteří na záchranných službách pracují. Zdravotnickým záchranářem se může zájemce stát po absolvování bakalářského studijního programu na vysoké škole a následně pokračovat dalším specializačním vzděláváním. Vzděláváním se zabývají také profesní organizace, které záchranáře sdružují.

Kontrolní otázky

Jaký zákon upravuje činnost záchranné služby?

Čemu se věnuje zákon č. 96/2004 Sb.?

Jaký je rozdíl mezi záchranářem a záchranářem pro urgentní medicínu?

Místo pro vaše poznámky

Použitá literatura

ČESKO. 2004. Zákon č. 96 ze dne 4. února 2004 o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 30, s. 1452–1480. ISSN 1211-1244.

ČESKO. 2011. Zákon č. 374 ze dne 6. listopadu 2011 o zdravotnické záchranné službě. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 131, s. 4839–4848. ISSN 1211-1244.

FRANĚK, Ondřej. 2022. Systém zdravotnické záchranné služby v ČR – ZACHRANNASLUZBA.CZ. *ZACHRANNASLUZBA.CZ - Nezávislý web o zdravotnické záchranné službě* [online]. Praha: Ondřej Franěk, [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://zachrannaslužba.cz/system-zzs-v-cr/>.

PODRAZILOVÁ, Petra et al. 2016. *Teorie ošetřovatelství: skripta pro bakalářské studijní obory*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7494-297-6.

VLK, Radomír. 2015. Kdo je a jak vznikl „SUPERZÁCHRANÁŘ“ záchranář – specialista v UM. *Modrá Hvězda Života* [online]. Modrá hvězda života [cit. 2022-04-26].

Dostupné z: <http://modrahvezdazivota.cz/2015/06/28/kdo-je-a-jak-vznikl-superzachranar-zachranar-specialista-v-um/>.

Testy (jedna nebo více odpovědí správných)

- 1) Činnost záchranné služby upravuje zákon číslo:
 - a) 96/2004 Sb.
 - b) 56/2004 Sb.
 - c) 372/2011 Sb.
- 2) Rozdíl mezi záchranářem a záchranářem pro urgentní medicínu je:
 - a) ve formě vzdělávání
 - b) v délce studia
 - c) v titulu
- 3) Mezi formy vzdělávání záchranářů patří:
 - a) specializační
 - b) samostudium
 - c) celoživotní

Správné odpovědi: 1 a; 2 a,b; 3 a,b,c

2 Profesionální organizace zdravotnických záchranářů v České republice i mimo ni

Cíl studijní opory

Po nastudování této kapitoly:

- charakterizujete nejdůležitější profesní organizace záchranářů v České republice,
- charakterizujete nejdůležitější profesní organizace záchranářů ve vybraných státech (Slovensko, Spojené království),
- charakterizujete významné mezinárodní profesní organizace.

Doba ke studiu

Studium této kapitoly vám zabere přibližně 2 hodiny.

Obsah

Profesní organizace v kontextu se zdravotnickým záchranným v České republice.

Profesní organizace v kontextu se zdravotnickým záchranným ve vybraných státech.

Mezinárodní profesní organizace.

Klíčová slova

Profesní organizace, komora záchranářů, rada pro resuscitaci, cíle a činnosti profesních organizací

Definujte tyto odborné pojmy

Komora zdravotnických záchranných služeb České republiky:

POUZP:

HCPC:

Guidelines:

Výklad

2.1 Profesní organizace v kontextu se zdravotnickým záchranným v České republice

Asociace zdravotnických záchranných služeb České republiky, jejíž název se zkracuje jako AZZS ČR. Je profesní organizace, která sdružuje krajské záchranné služby. Sídlo má v Českých Budějovicích. Hlavním cílem AZZS ČR je kontrolovat postavení záchranné služby v systému zdravotní péče, zastupovat ji a například jednat se zdravotními pojišťovnami a ministerstvy. AZZS stojí i za zrodem nadace, která prostřednictvím různých darů a sbírek, pomáhá záchranářům, kteří se ocitnou v tíživé životní situaci. Tato profesní organizace podporuje také aplikaci Záchranka, která na chytrých mobilních telefonech doplňuje funkci tísňového hovoru. V případě nouze se z aplikace vyšlou přesné souřadnice a pro záchrannou službu je nalezení pacienta jednodušší.

Komora záchranářů zdravotnických záchranných služeb České republiky se zkratkou KZ ZZS ČR. Je profesní organizace, komora, která sdružuje pracovníky pracující na záchranných službách i v nemocnicích. Mezi hlavní náplň činnosti KZ ZZS ČR řadíme prohlubování kompetencí zdravotnických záchranářů, zlepšování kvality poskytované přednemocniční péče a zaobírání se etickou stránkou profese. Dále společně s dalšími profesními organizacemi pořádá různé vzdělávací akce a konference.

Česká resuscitační rada (ČRR) je profesní organizace, která sdružuje lékaře i nelékařské zdravotnické pracovníky. Vznikla v roce 2010 a zabývá se především tvorbou a distribucí doporučených postupů pro resuscitaci, kterým se jiným slovem říká guidelines.

Česká společnost anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny (ČSARIM) je profesní organizace, která sdružuje odborníky, kteří se společně zajímají o intenzivní medicínu. Zabývají se také novinkami v resuscitaci a anesteziologii. Každoročně pořádají kongresy a jiné vzdělávací akce. ČSARIM také vydává svůj časopis, ve kterém se věnuje aktualitám v oboru.

Profesní a odborová unie zdravotnických pracovníků, která je známá pod zkratkou POUZP. Jejím hlavním posláním je obhajoba práv zdravotníků, jejich zastupování před správními orgány a vzdělávací činnost.

Další profesní organizace s profesními organizacemi záchranářů úzce související:

Česká asociace sester (ČAS) je největší profesní organizací v České republice. Sdružuje zdravotnické pracovníky se středoškolským, vyšším odborným i vysokoškolským vzděláním. Hlavními činnostmi ČAS je popularizování oboru ošetřovatelství a publikační činnost.

Horská služba České republiky (HS ČR) je profesní organizace, jejíž činnost úzce souvisí s profesí zdravotnického záchranáře. Vznikla společně s rozšířením turistiky do českých hor, protože jejich návštěvníci i obyvatelé potřebovali pomoc v nepříjemných situacích. Mezi hlavní činnosti, kterými se HS zabývá patří organizování záchranných prací, poskytování první pomoci, provoz záchranných stanic a výstražných zařízení na horách a preventivní činnost. Členy HS bývají často i zdravotničtí záchranáři.

2.2 Profesionální organizace v kontextu se zdravotnickým záchranářstvím mimo Českou republiku

2.2.1 Slovensko

Slovensko je země, která je České republice v oblasti poskytování přednemocniční neodkladné péče velmi podobná. Slovenští záchranáři mají podobné profesní organizace, pomoc je poskytována prostřednictvím integrovaného záchranného systému, tísňová linka je dostupná na čísle 155. Drobné rozdíly jsou v poskytovatelích ZZS, jejichž činnost ovlivňuje Ministerstvo zdravotnictví Slovenské republiky, a v dojezdové době, která je ze zákona 15 min (v České republice 20 min).

Slovenská komora zdravotnických záchranářů, kterou v dostupné literatuře najdeme pod zkratkou SKZZ. Je profesní organizace zdravotnických záchranářů, která působí na celém území Slovenska. Registrace v ní je pro všechny záchranáře na Slovensku povinná. Hlavními cíli Komory je hájit zájmy zdravotnických záchranářů, zvyšovat popularitu tohoto povolání, prosazovat etické hodnoty v rámci výkonu profese a vzdělávat záchranáře i laiky.

Asociace zdravotnické záchranné služby vznikla v roce 2009. Jejím posláním je zvyšovat kvalitu poskytované přednemocniční neodkladné péče. Sdružuje poskytovatele zdravotnické záchranné služby.

2.2.2 Spojené království Velké Británie a Severního Irska

Velká Británie se od České republiky a Slovenska liší systémem poskytování přednemocniční péče. Anglický systém je založen na filozofii, jejíž podstatou je pacienta naložit a odvést do nejbližšího zdravotnického zařízení co nejrychleji. První terapie mu je poskytována až na urgentním příjmu nebo v jiném cílovém zařízení. Dále se Velká Británie liší zdravotnickými pracovníky, kteří na záchranných službách pracují. Všichni záchranáři musí být registrovaní v Radě zdravotnických povolání.

Health Care Professions Council, v překladu Rada zdravotnických povolání, je anglická profesní organizace, do které je registrováno okolo 300 tisíc zdravotnických pracovníků. Sdružuje odborníky z 15 různých oborů. Vznikla v roce 2003.

College of Paramedics vznikla za účelem podpory a rozvoje záchranné profese. Působí ve Velké Británii, Severním Irsku, Skotsku a Walesu a je největší záchrannou profesní organizací. Podmínkou pro registraci v ní, je registrace v Health Care Professions Council.

Air Ambulances UK je profesní organizace leteckých záchranářů, která sdružuje 21 charitativních (fungujících z příspěvků) poskytovatelů leteckých záchranných služeb v celém Spojeném království.

Resuscitation Council UK je Resuscitační rada Spojeného království, která se stejně tak, jako ČRR zabývá vydáváním a úpravou doporučených postupů k resuscitaci.

2.3 Mezinárodní profesní organizace

European Resuscitation Council, Evropská resuscitační rada, je evropská nadnárodní profesní organizace, která se skládá z celkem 33 různých národních resuscitačních rad. Vydává doporučené postupy pro resuscitaci, které následně šíří mezi své členy. Vznikla již v roce 1989.

Další mezinárodní profesní organizace se záchrannými úzce související:

World Health Organization (WHO) neboli Světová zdravotnická organizace. Je nejvýznamnější světovou organizací pro ošetrovatelství. Vznikla jako součást Organizace spojených národů. Jejím hlavním cílem je to, aby měli všichni lidé na světě šanci na zdravý a spokojený život.

International Council of Nurses (ICN) je největší mezinárodní profesní organizací pro ošetrovatelství. Po celém světě zastupuje více než 28 milionů sester.

Souhrn

Mezi hlavní české profesní organizace, ve kterých se sdružují záchranáři za podobnými cíli, patří Asociace zdravotnických záchranných služeb České republiky, Komora záchranářů zdravotnických záchranných služeb České republiky a Česká resuscitační rada. Existují i další profesní organizace, které sdružují nejen záchranáře, ale i lékaře a další odborníky. Profesní organizace vznikají ve všech státech, ve kterých záchranná služba funguje. Na Slovensku mají, stejně tak, jako my v Čechách, Komoru

záchranářů a Asociaci zdravotnických záchranných služeb. Mezi hlavní britské organizace řadíme Radu zdravotnických povolání. Britskou zvláštností je organizace, která upravuje činnost leteckých záchranářů. Mezinárodní organizace mnohdy přikládají význam těm národním. Stejně tak to je i Evropské resuscitační rady, pod kterou spadá i Česká resuscitační rada. Shrnutí všech profesních organizací, které jsou v této studijní opoře zmíněné, je Příloha 1 Tabulka profesních organizací.

Kontrolní otázky

Vyjmenujte zásadní profesní organizace pro české záchranáře.

Jaký je rozdíl mezi českou a slovenskou Komorou záchranářů?

Kolik tisíc záchranářů sdružuje Health care Professions Council ve Spojeném království?

Na jakém území funguje Světová zdravotnická organizace?

Místo pro vaše poznámky

Použitá literatura

AZZS ČR. 2022a. Aplikace ZÁCHRANKA | Asociace zdravotnických záchranných služeb ČR. *Úvod | Asociace zdravotnických záchranných služeb ČR* [online]. České Budějovice: AZZS ČR, [cit. 2022-09-02]. Dostupné z: <https://www.azzs.cz/podporujeme/aplikace-zachranka>.

AZZS ČR. 2022b. Nadace záchranářů | Asociace zdravotnických záchranných služeb ČR. *Úvod | Asociace zdravotnických záchranných služeb ČR* [online]. České Budějovice: AZZS ČR, [cit. 2022-09-02]. Dostupné z: <https://www.azzs.cz/nadace-zachranaru>.

AZZS ČR. 2015. *Stanovy Asociace zdravotnických záchranných služeb České republiky, z.s.* České Budějovice: AZZS ČR. Zveřejnila AZZS ČR. Dostupné také z: https://www.azzs.cz/data/web/old_data/doc/azzs/Stanovy%20AZZS%20%c4%8cR%202015.pdf.

ASOCIÁCIA ZÁCHRANNEJ ZDRAVOTNEJ SLUŽBY. 2022. O asociácii. *Asociácia záchrannej zdravotnej služby* [online]. Poprad: Asociácia záchrannej zdravotnej služby, [cit. 2022-09-17]. Dostupné z: <https://www.azzs.sk/o-asociacii>.

COLLEGE OF PARAMEDICS. 2022. About us. [*College of Paramedics Home*] [online]. Bridgwater: College of Paramedics, [cit. 2022-10-01]. Dostupné z: https://collegeofparamedics.co.uk/COP/About_us/COP/About_Us/About_us.aspx?hkey=ba7d95b7-53e9-45d0-8645-41002d3cffc1.

ČESKÁ ASOCIACE SESTER. 2017. O nás | Česká asociace sester. *Úvodní stránka | Česká asociace sester* [online]. Praha: Česká asociace sester, [cit. 2022-09-02]. Dostupné z: <http://www.cna.cz/o-spolecnosti/>.

ČESKÁ RESUSCITAČNÍ RADA. 2022. Česká resuscitační rada - Česká resuscitační rada. *Hlavní strana - Česká resuscitační rada* [online]. Hradec Králové: Česká resuscitační rada, [cit. 2022-09-08]. Dostupné z: <https://www.resuscitace.cz/ceska-resuscitacni-rada>.

ČSARIM. 2022. *Kdo jsme - ČSARIM. ČSARIM* [online]. České Budějovice: ČSARIM, [cit. 2022-09-09]. Dostupné z: <https://www.csarim.cz/kdo-jsme>.

ERC. 2022. [About] ERC | Bringing resuscitation to the world. *ERC | Bringing resuscitation to the world* [online]. Niel: European Resuscitation Council, [cit. 2022-10-02]. Dostupné z: <https://www.erc.edu/about>.

HCPC. 2021. *HCPC Corporate Strategy 2021-2026*. London: HCPC. Zveřejnila HCPC. Dostupné také z: <https://www.hcpc-uk.org/globalassets/about-us/what-we-do/corporate-strategy/hcpc-corporate-strategy-2021-2026.pdf>.

HORSKÁ SLUŽBA ČR. 2020. *Statut obecně prospěšné společnosti*. Špindlerův Mlýn: Horská služba ČR. Zveřejnila Horská služba ČR. Dostupné také z: <https://www.horskasluzba.cz/data/web/download/statut-uplne-zneni-ze-dne-20.11.2020-ocred.pdf>.

INTERNATIONAL COUNCIL OF NURSES. 2022b. Who we are | ICN - International Council of Nurses. *ICN - International Council of Nurses* [online]. Genève: International Council of Nurses, [cit. 2022-10-03]. Dostupné z: <https://www.icn.ch/who-we-are>.

KOMORA ZÁCHRANÁŘŮ. 2022. Cíle a vize - Komora záchranářů. *Komora záchranářů* [online]. Praha: Komora záchranářů, [cit. 2022-08-23]. Dostupné z: <https://www.komorazachranaru.cz/cile-a-vize>.

KOMORA ZÁCHRANÁŘŮ. 2020. O nás - Komora záchranářů. *Komora záchranářů* [online]. Praha: Komora záchranářů, aktualiz. 2020-06-25 [cit. 2022-09-05]. Dostupné z: <https://www.komorazachranaru.cz/o-nas>.

PODRAZILOVÁ, Petra et al. 2016. *Teorie ošetrovatelství: skripta pro bakalářské studijní obory*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7494-297-6.

PROFESNÍ A ODBOROVÁ UNIE ZDRAVOTNICKÝCH PRACOVNÍKŮ. 2022. O POUZP - Profesní a odborová unie zdravotnických pracovníků z.s. *Profesní a odborová unie zdravotnických pracovníků z.s.* [online]. Brno: Profesní a odborová unie zdravotnických pracovníků, [cit. 2022-09-09]. Dostupné z: http://pouzp.cz/?page_id=63.

RESUSCITATION COUNCIL UK. 2022c. Who we are | Resuscitation Council UK. *Home | Resuscitation Council UK* [online]. London: Resuscitation Council UK, [cit. 2022-10-02]. Dostupné z: <https://www.resus.org.uk/about-us/who-we-are>.

SLOVENSKÁ KOMORA ZDRAVOTNÍCKÝCH ZÁCHRANÁROV. 2022. O nás | Slovenská komora zdravotníckych záchranárov. *Slovenská komora zdravotníckych záchranárov | Slovenská komora zdravotníckych záchranárov* [online]. Bratislava: Slovenská komora zdravotníckych záchranárov, [cit. 2022-09-17]. Dostupné z: <https://www.skzz.sk/o-nas>.

WHO. 2022. About WHO. *World Health Organization (WHO)* [online]. Genève: WHO, [cit. 2022-10-03]. Dostupné z: <https://www.who.int/about>.

Testy (jedna nebo více odpovědí správných)

- 1) Asociace zdravotnických záchranných služeb v České republice sdružuje:
 - a) poskytovatele záchranné služby
 - b) záchranáře
 - c) lékaře záchranných služeb
- 2) Na Slovensku je členství v Komoře záchranářů:
 - a) povinné
 - b) nepovinné
- 3) European Resuscitation Council sdružuje:
 - a) 33 národních profesních organizací
 - b) pouze Českou a Britskou resuscitační radu
 - c) WHO a Air Ambulances UK

Správné odpovědi: 1a; 2a; 3a

Seznam příloh

Příloha 1 Tabulka profesních organizací

Příloha 1 Tabulka profesních organizací

Název profesní organizace	Členové profesní organizace, koho zmíněná profesní organizace sdružuje	Hlavní cíl profesní organizace
České profesní organizace		
AZZS ČR	Poskytovatelé záchranné služby	Zastupovat záchranné služby, jednat s ministerstvy
KZ ZZS ČR	Zdravotničtí záchranáři	Zlepšovat kvalitu poskytované péče
ČRR	Lékaři, NLZP	Distribuovat doporučené postupy k resuscitaci
ČSARIM	Lékaři, NLZP, vědci	Pořádat kongresy, vzdělávací akce
ČAS	Všeobecné sestry se SŠ, VOŠ a VŠ vzděláním	Popularizovat obor ošetřovatelství

HS ČR	Kdokoliv, kdo je fyzicky zdatný a splní podmínky členství	Ochraňovat návštěvníky a obyvatele českých hor
Slovenské profesní organizace		
SKZZ	Všichni záchranáři na Slovensku	Hájit zájmy členů, prosazovat etické hodnoty
AZZS na Slovensku	Poskytovatelé záchranné služby	Zlepšovat kvalitu poskytované přednemocniční péče
Britské profesní organizace		
HCPC	Povinná registrace pro všechny zdravotnické pracovníky v Británii	Ochraňovat veřejnost i zdravotnické pracovníky
College of Paramedics	Zdravotničtí záchranáři	Podporovat a rozvíjet záchranářskou profesi
Air Ambulances UK	Letečtí záchranáři	Sdílet nové poznatky a aplikovat je do praxe

RCUK	Lékaři, záchranáři	Upravovat a distribuovat doporučené postupy pro resuscitaci
Mezinárodní profesní organizace		
ERC	Lékaři, záchranáři, vědci	Tvořit doporučené postupy pro resuscitaci
WHO	Jiné organizace	Zajistit zdraví a dostupnost péče pro lidi po celém světě
ICN	Všeobecné sestry a jiní zdravotničtí pracovníci	Chránit zájmy svých členů, popularizovat ošetrovatelství